

Понизна хемија.

Хемичар Тенар држао је пред војводом Орлеанским предавање о „Експерименталној хемији“, у којем, поклонивши се дубоко, рече и ово: — „И тако ће оба ова гаса имати част да се пред Вашим Краљевским Височанством помешају!“ — Б. —

*

Из добрих књига.

Љубав је подједнако близу и врлини и пороку.

*

Највећа казна.

— Реците ми, господине, која је највећа казна за двоженство?

Адвокат: Две пунице. Т. Ч.

*

Румено дете.

— Откуда теби тако црвени образи? — упита отац синчића забринуто.

— Откуда и мами: из оне округле кутије поред огледала.

*

Љубомора.

— То није лепо што си урадила са господином! — пребацује слуга собарици.

— Па само ме пољубио! — чуди се она.

— Добро, али кад си ти видела, да сам ја дозволио да госпођа пољуби мене?!

*

Прве бресквe.

— Пошто су бресквe?

— Десет динара комад...

— Ах, па то је скупо!... А шта би коштале када бих вратио коштице?

*

Код сликара.

— Па ви сте израдили мој портрет без браде!?

— Да, за браду нисмо уговорили. Боје су врло скупе, а за вашу велику браду треба чинити нову погодбу.

*

Филозофија брака.

Удубио се у мисли један далеки Адамов потомак и размишља:

...Проклети Адам! Да није заспао у рају, не би му Бог извадио ребро и од њега направио ову напаст... жену... Онда не бих ни ја имао ову огреботину по лицу...

*

Њена жеља.

— Ах, госпођице, заповедајте шта хоћете! Готов сам да за вас све учиним на овом свету!

— Онда ми испуните једну малу жељу...

— Ох, врло радо!

— Идите и оставите ме на миру!

*

Извињење.

Гост се љути:

— Пиво вам је данас рђаво, и данас је мутно!

— Извините, господине, није пиво мутно, већ су само прљаве чаше! — правда се газда.

*

Радозналост.

— Можеш ли ми рећи, драги пријатељу, где би се могло ручати за 20 динара?

— Може код „Славије“.

— Врло добро. Онда ми реци, где бих могао набавити двадесет динара?...

*

Искрено дете.

— Када мислите да пођете од нас, чика Перо?

— Што питаш, мој голубе?...

— Питао сам, јер мама вели, да ћемо ручати, када се ви сетите да сте досадни и одете!

*

После бала.

— Шта си имала толико да разговараш са оним поручником? Ти си сигурно заборавила да имаш мужа?

— Знам ја да имам мужа, али он то не зна, па сам хтела да му докажем да нисам девојка.

*

ШТАПОВА за господу, даме и децу приспео је најбогатији избор и продаје по фабричним ценама

Галантерија „VENUS“, Београд, Кнез Михаилова 38.

Продаја на велико и на мало. 23 35 47 Продаја на велико и на мало.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Коларска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

* Илустрованог Листа *

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе

Број 24. Београд, 17. VI. 1922. Година I.

Стара вратарка.

Коломан Миксат.

Погребна предузећа су установе достојне сваког поштовања. Али посао није, истина, врло пријатан, мада је достојан поштовања посао одвозити човека — када се за то плати возарина — на онај други свет.

То је, разуме се, доста скупа ствар, али пут је дугачак, а данас су сва подвозна средства прескупа. Али овде постоји бар та утешна околност, што се човек не мора никада бринути о повратку.

У старо доба, док су још носила вршила ову дужност, све је ишло много простије, а и данас још на селима путују смртници за пакао или рај на обичним колима.

Становници градова, међутим, који су и за живота волели раскош, не могу да се растану са тим својим драгим пријатељем ни онда, кад ваља да се опросте од свих милих и драгих. И, ето, зато су им потребна погребна предузећа, која ће их спровести у опреми примерној њиноме рангу.

Обележио сам тај посао као достојан поштовања, али има људи који тај исти посао налазе чак и лепим и уживају у њему. Тако, например, погреби су били највеће уживање старој удовици Приклер, часној и у поштењу поседелој вратарици у улици Керепешер.

У овој улици, која води ка гробљу, научи се човек на погребе као на куцање кућног часовника. И стара вратарка привикла се на њих и потпуно спријатељила с мишљу на смрт. Та ништа њу више није везивало за живот. Њени познаници одавно су сви поумирали, а људи који су сад живели нису били некако за њу.

Имала је само једну жељу: — у старој чарапи чувала је њена средства, цело своје имање — деведесет и пет форинти и четрдесет и пет крајцара... Ни више ни мање!... и сврха њеног живота била је скупити сто форинти, јер је желела да има свечан погреб од сто форинти.

Са прага куће посматрала је она погребе, а често и сама пошла за колима — па познавала покојника или не, свеједно! — и плакала од свег срца.

При том би свагда упоређивала у мислима овај погреб са својим, каквога је она желела јер је знала цео ценовник напамет.

„Такав ће бити и мој!“...

Или:

„Мој ће бити бољи; скупљи за петнаест форинти имаће толико и толико свећа више.“

Међутим, често би се враћала у свој стан мрзовољна, јер је гледала неки свечани, господствени погреб.

„То мора да кошта грдне паре! Како су ипак срећни богати људи!“ — уздисала би тада и при томе и нехотице помишљала на Карола Вереша.

Дакле, постојало је ипак неко биће за које се занимала стара Приклерка!? Ко је то? Можда неки рођак?... О, не! Сви њени рођаци су били већ одавно мртви. Карољ Вереш... био је ђак, који је пре двадесет година становао код ње, у мрачном подрумском стану.

Био је то ружан, рђокос дечко, који на целом белом свету није имао никога и ничега свога, осим свога мозга и своје вредноће. А то је гдекад сасвим довољно да човек нешто постигне.

Пошто је рђокоси дечак полетео у свет, стара вратарка непрестано је из свог подрума посматрала с највећом пажњом, како се он пење.

Исеците овај означени квадрат као купон број V. — да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

А он се пео из дана у дан. Испочетка је налазила његово име само каткад у дневним листовима, али после, читала га је посведневно, јер је Кароль Вереш био изабран за народног посланика и постао велика и чувена личност.

Свуда су га славили као човека који се заузима за општу ствар, и снажном речју напада, па и обара, моћне властодршце. Ње се тицао њен стари кирајџија баш исто онолико, колико и јунак неке приче, коју је допола прочитала. Докле је он доспео, — мислила би она, — шта је од њега постало, и какав ли ће погреб он имати када умре! Каквоћа погреба била је за њу најпоузданија мера за величину неког човека, јер тад се, по њеном мишљењу, најбоље види, колико је неко вредео за живота.

Године су прошле, а деведесет и пет форинти порасло је на деведесет и седам. Чарапа се лагано пунила. А то није био лак посао, јер је Приклерка ретко кад могла да од своје мршаве зараде одвоји по који новчић.

Шта ли се за то време догодило са Карољем?

Његово име одједном је ишчезло из свих новина. Људи су се и даље волели и мрзели, дневни листови и даље доносили новости сваке руке, али име Кароља Вереша није више нигде било бележено. Можда је отишао у иностранство? А можда је добио племићску титулу, те сад има друго име?

Стара Приклерка га је увек брзо заборављала и сетила га се само онда, кад би био сахрањен какав велики господин, а то се ретко догађало.

Године су пролазиле брзо. Многи и многи ковчези пронесени су кроз улицу Керепешер. Изумрло је већ цело једно поколење, а стара Приклерка је још свеједнако плакала на туђим погребима.

Једно вече, баш када се враћала са гробља и стала пред излог неке цвећарске радње да разгледа цене надгробних венаца, мину покрај ње неки човек, сав у траљама.

Старица погледа за њим, учини јој се познат. Добро што стаде пред једном хлебарницом, бар је могла боље да погледа тог бедника. Његов капут је био сав исцепан и висио у виду похабаних конаца, док су из једне ципеле вирили црни, рањави прсти. Поглед му је жудно изједао изложене хлебове.

И, тада баш стане под вал светлости, старица познаде његово осветљено лице:

— Кароље!... узвикну она тихо.

Човек у дроњцима окрете се плахо.

— Зар сте заиста ви то? Зар ме не познајете? Та ја сам удовица Приклер, код које сте ви становали кад сте још били ђак. Али,... што ме гледате тако чудно...

Несрећник се заљуља и, да се не придржа за зид, сигурно би пао.

— Ви сте болесни, јадно моје драго дете!... Пођите са мном! Како је могло да вам се тако нешто деси? Али знала сам ја,... нисте морали упуштати се у то,... да!...

Јадник не проговори ни речи. Ћутећи пође за старицом и после непуних пола сата био је у оној истој малој собици, у којој је некад, пре толико година, на почетку свога живота, отпочео своју кариеру. Утонули су сви дани славе! Између јуче и данас није било ничега. Лежао је данас онде где је лежао јуче, чак шта више, у истом кревету...

Стара Приклерка неговала га и кувала му лековите чајеве, али, кад је трећег дана изјутра устала, он је био... мртав.

У њеним очима заблисташе сузе. Па онда узе из свог ормана ону стару чарапу, истресе новац и подели га на две гомиле.

— За мој погреб... доста и четрдесет и девет форинти! Свећа, истина, неће бити... И добићу само стари покров... Али не мари, и то је добро!...

А за осталих четрдесет и девет сахрани човека, који је, кад је још био ђак, становао код ње, и... сад је могла сасвим тачно да види какав ће бити њен погреб...

Превео Ж.

Исеците овај означени квадрат као купон број V. — да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

Дан поста.

Јижнок-Лејб Перец.

Зимње вече. Сора седи при светлости уљане светиљке и крпи неку стару врећу. Својим прстима, помодрелим од зиме, у стању је само веома споро да ради; и усне су јој поплавиле од хладноће. С времена на време оставља рад и трчи кроз собу да би загрејала укочене ноге.

На простој сламњачи спава четворо деце: на сваком крају вире по две главе, а по среди су покривени са неколико старих хаљина.

Сваког тренутка се буди друго дете, диже се друга главица и моли: ...„Да једе“...

— Чекајте, чекајте, децо! — Теши их Сора. — Сад ће доћи отац и донети вам вечеру. Онда ћу вас пробудити!

— А ручак? — питају деца плачући. — Ми нисмо данас ни ручали!

— Донеће он и ручак!

Она сама не верује у оно што каже. Очима тражи по свим угловима, не би ли се ипак нешто могло наћи, што би се могло продати... Али нема ничега.

Четири влажна, гола зида. Поломљена пећ. И све је влажно и хладно. На огњишту стоји неколико изломљених лонаца, на пећи — једна стара лимена лампа. Две празне постеље без јастука... Ништа, баш ништа излишно није остало.

Најзад су деца чврсто заспала. Сора их гледа са јадом и жалошћу. Затим управља своје исплакане очи вратима, чује кораке, тешке кораке, који силазе степеницама у подрум. Два ведра лупају се о зидове. Последњи зрак наде засија јој на упалом лицу. Удара неколико пута једном ногом о другу, устаје уморно и иде вратима. Отвара их, и бледи погрбљени човек са празним ведрима улази у собу.

— Но?... пита Сора тихо.

— Ништа!... Баш ништа. Нико не плаћа... Сви кажу: сутра... прекосутра,... првог...

— Деца још нису ништа јела... — каже Сора. — Још је добро што сада спавају! Сирота моја децо!...

Сора се не може више савладати и почиње тихо плакати.

— Што плачеш, лудице? — пита је човек.

— Ах, Мендел, деца су тако гладна!... и труди се да силом задржи сузе.

— Како ћемо завршити? Што даље, све горе!...

— Горе? Сора не греши: прошле године нам је било много горе! Тада никако нисмо имали хлеба ни стана! Деца су дању лежала на улици, а ноћу на — двориштy... Данас имамо бар сламњачу и кров...

Сора плаче још жешће.

Сетила се да јој је том приликом умрло једно дете: назебло, добило врућицу и умрло насред улице.

— Као у шуми је умрло... (Кад би се могле године, њему одређене, додати овим заосталим у животу!)... Ничега није било чиме би се могло спасти... Нити се отварала шкриња светих тора у синагози, нити се мерило гробље, нити се лечило од урока... Као свећа је угасло!

— Не плачи, Сора!... Не плачи... Не греши пред Богом...

— Ах, када ће нам се Он једном смиловати?...

— Имај милосрђа према себи самој! Не узимај то толико к срцу! Погле, како изгледаш! Данас пре десет година смо славили свадбу... Како изгледаш! Ах и јао! А ти си управо била негда прва лепотица у граду!...

— А ти? Или нису ли те звали: Мендел — Јунак! Сећаш ли се још?... А сад си погурен као какав старац и болестан си... иако ти то кријеш од мене!...

— Ах, Боже, Боже... — узвикну изненада.

Деца се пробуде и моле: „Да једем!“... „Леба!“

— Сачувај Боже, та ко би још данас јео!... Данас је... дан поста! — вели Мендел мрачна лица.

Тек после неколико минута схватају деца шта је казао.

— Какав пост? Какав пост?... — питају плачним гласом.

А Мендел погнуте главе прича како је данас, за време јутарње молитве у молитвеници пао са стола један завијутак светих тора.

— И да би испаштали за ово — објашњава он деци, — установљен је данашњи дан поста, чак и за најмању децу!

Деца ћуте, а он наставља даље:

— Дан поста, као Јом-Кипур* или као девети аб, и почиње вечерас.

Четири детета скоче живо из постеље и у својим кошуљицама босонога почеше играти кроз собу и викати:

— Ми ћемо постити!... Ми ћемо постити!...

Мендел заклони својим леђима светлост, да деца не би видела како им мати плаче.

— Но, доста сад! — стишава он децу. — На дан радости Таблица**, Бог хоће...

Деца лежу опет у постељу.

Глад је заборављена!

Једна ћерчица почиње певати: најпре молитву, а затим неку веселу песмицу... Мендел прелази хладно преко тога.

— Не сме се ни певати!... — вели пригушеним гласом.

Деца се умирују и усну. Уморна су од играња и певања. Најстарији се још усуђује да изађе са питањем:

— Оче, када је мој бар-мизва***?

— Мораш још доста чекати, Хаиме, још пуне четири године... здрав и жив ми био!...

— Хоћеш ли ми тада купити и твилин†?

— Зацело!

— И торбицу за твилин?

— Разуме се!

— И молитвеник, мали, са златорезом?

— То Бог хоће! Моли се Богу, Хаиме!

— Онда ћу постити о свима постовима!

— Да, Хаиме, да... о свима постовима... — и тихо и једва чујно додаје: — Свети Боже, само не о таквим, какав је данашњи!...

Превео Рад. Поповић.

---

* Дан измирења. Дан строгог поста код Јевреја.

** Дан када је Мојсије добио таблице закона на Синају.

*** Тринаести рођендан, на који мушкарац добија верско пунолетство.

† Молитвени појас, што га сваки Јевреjин од своје 13. године употребљава при молитви.

Два јунака.

Т. Реза.

Двадесет минута од малог градића Драхенберга, на раскрсници двају друмова, налазила се мала, али удобна кафана. Са обе стране пута који води од градића засађени су огромни јаблани, а са обе стране јарак. Иначе околина пуста и нимало интересантна.

Код последњих кућа маленога градића, где престају светиљке, стајао је једне јесенске вечери мален, дебео господин и неодлучно гледао у мрачну околину. Месец би каткад провирио иза облака, јаблани би сабласно шуштали. Часовник на општинској кући огласи осми час.

Пуст и тих, пружао се друм пред њим, и губио се у мраку — а далеко — далеко на другом крају, видели су се осветљени прозори кафане, — циљ старог господина. Једна досадна посета задржала га вечерас и сада — уместо да оде са својим пријатељем, рентиером Клуге, који га свако вече чека на овом месту — морао је ићи сам, овим пустим путем. „Тај Клуге", уздисао је господин градски архивар Сајбт — „могао је баш једном и мало дуже чекати — да, али у осам часова он већ седи у кафани!"

Није се могло порећи — не, то није могао ниједан човек — да је пут пуст и непријатан! У друштву са Клугеом — старим ратником који је за страх знао само по имену — било је већ нешто друго, али овако сам —! Зар није јуче читао у новинама, како су разбојници напали једног путника код Штајнхагена и опљачкали га? А Штајнхаген је само један час хода од Драхенберга! Ту би се морао уплашити и најхрабрији човек! Он је још увек стајао и чежњиво гледао у даљину где се видела светлост у кафани.

Мора бити! — и уздахнувши крене. Града иза њега нестаде у мраку — пред њим и око њега ништа друго до пуста, непрегледна поља. Само је ветар шуштао у врховима топола . . .

А сада — пре него што је облак прекрио месец, опази господин Сајбт једно двадесет корака пред собом једног високог човека, који је стајао поред јаблана и, очевидно, очекивао њега.

Коса му се најежи од ужаса — колена му клецнуше. А нигде никога — градић далеко — кафана далеко — а он нема никаквог оружја, сем свога кишобрана! Бежати — бежати — по сваку цену!

Али куда? Зар се човек његове корпуленције може надати, да ће се бегством спасти — та он неће моћи јурити ни тридесет корака, а онај ће га већ стићи! Ха! — једна мисао! — и брзо, попут муње, скотрља се господин архивар у јарак, поред друма.

Боравак у том јарку није баш био најугоднији. Само блато и увело лишће. А ипак је господин архивар Сајбт захваљивао Богу на спасењу.

Али, шта сад? Најпре мир, гробна тишина! Чудновато, да се ништа не миче — никакав шушањ, нити корак. Месец провири иза облака и опет нестаде, ветар је непрестано фијукао, — иначе ништа. После неколико минута, након тешке борбе са својим страхом, диже господин Сајбт полако главу из јарка и погледа на друм. Онај човек крај јаблана био је нестао — али, ох, ужаса! — ено, га где помаља главу из јарка на другој страни пута, а онда опет нестаје, као да га је земља прогутала!

„Ужасно!" стењао је Сајбт. „Разбојник хоће да ме увери, да сам се преварио „он је сада у левом јарку и једва чека да се ја појавим!" Клецајући коленима и дрхтећи вукао се потрбушке кроз блато напред, сасвим тихо. — „Било би погрешно" умовао је несретник, „када бих ишао натраг у градић — јер ако ме он тражи, мислиће да сам кренуо у градић. Зато напред — пријатељима у кафану!"

И тако се пузао на рукама и ногама напред — упадајући у блато. Напокон стигне до циља — до кафане.

Радостан, попне се брже на друм и, у дивљем трку, отрчи у кафану и бане међу своје зачуђене пријатеље.

„Сто му громова, Сајбте, како Ви данас изгледате?" смејао се у сав глас надшумар. А сви остали смеју се — смеју. — „Да, само се смејте!" једва је говорио Сајбт, седајући на столицу, „Господо моја! Бог ме је овог часа избавио из разбојничких руку!"

„Како? Шта? — Из разбојничких руку? — у нашем мирном Драхенбергу — де, хајте, приповедајте!" викали су сви. Али пре но што је господин Сајбт почео приповедати, отворе се врата и у собу рупи господин Клуге, стари ратник и јунак, блатав, без даха и цептећи.

„Та, Клуге, како Ви то изгледате? Одакле долазите?" викали су сви у глас. — „Разбојник! Скитница! Убица! Брзо, господо моја, он је побегао у кућу, мора да је још у дворишту или у башти!" дерао се Клуге.

„Видите, видите!" јадиковао је Сајбт, „ја Вам кажем. Дакле напао те је, Клуге?"

„Напао ме није — ја сам га видео како долази, — мали, гојазан човек, — и наједном нестаде у јарку; ја брзо скочим у други. Он је био у левом, ја у десном... али, господо, што се смејете?"

Зачуђен, гледао је јуначки Клуге око себе. Не — то више није био смех, то је био прави урнебес. Попу су сузе цириле низ лице, надшумар је све надвикивао својим громким смехом, остали су тапкали ногама и смејали се у сав глас; само Сајбт седео је мирно, брисао руке у марамицу и смешио се тихо, али би радије плакао.

„Ej, газда", викне надшумар, када је савладао смех, „вина, вина за наше јунаке! Да, истина је и ту нема сумње: наша два јунака пузала су четврт сата у блатном јарку — и један се смртно бојао другога!"

Превео Драган Рехак.

Држава треба да има и своју културну политику.

Данас је Г. Министар Просвете у могућности да прошири утицај српског језика, само ако би хтео да поведе једну смишљену, методску културну политику. Данас имамо ми у земљи преко 50.000 Руса, великим делом писмених. Многи од њих су самостално и мало помало научили српски језик; јер су просто на просто били принуђени да га савладају; нарочито они који су одавно дошли. Прилично Руса читају данас наше дневне листове, наше часописе, књиге, и неосетно прате наш духовни живот. Особито млађи Руси, студенти, ученици средњих и стручних школа, формирају се у нашој духовној атмосфери. Било би значајно кад би Господин Мнинистар Просвете омогућио у овим данима изгнанства, великим масама руским да науче наш језик; завести курсеве и после свршеног курса обезбедити једну културну мисију. Једнога дана ови Руси ће се вратити у своју земљу. То ће бити кад-тад. Али шта ће то значити за један млад народ као што је наш, кад један велики број браће у Русији буде знао наш језик и пратио и даље наш културни живот. Кад човек помисли само, колико се на тај начин може распростреги утицај нашег слова, онда мора да зажали, што се већ није нешто озбиљније, опсежније подухватило у томе смислу.

А то исто и за руски језик. Нама овде треба отворити течајеве за руски. Преко Толстојевог језика, преко Достојевсковог и Горковог језика, ми ћемо најбоље саосетити руску душу и познати Русију.

Оваква би просветна политика најсигурније довела словенском зближавању.

Жене, спорт и мода.

Кад се у данашње време жена одаје спорту, она то чини врло мало из убеђења да ће јој та врста забаве користити; жена се бави спортом јер је то сада врло модерно.

А пошто жене увек претерују кад је у питању мода, то није чудо што их видимо и тамо где им није места. (Овај чланак пише један француски спортиста.)

У Француској, па и на целом западу Европе, жена се страсно занела спортом. Куда год се макнете, налазите на читава јата ревносних спортискиња. Ено их на тркачкој стази, ено их где хитају копље или прескачу разне препреке — не водећи рачуна о томе колико ће то пре удити но помоћи њиховом физичком напредовању. Жене претерују чак толико, да су почеле лудети за боксовањем. А колико је то мало у складу са женском природом, то ћете сами проценити.

Не треба мислити да је циљ овоме чланку борба против спорта за жене уопште. И њима треба, из многих разлога, кретања и свежега зрака. И оне су га имале играјући тениса и голфа, јашући, клизајући се. Оне су могле увек добро пливати, управљати аутом, пешачити пењући се на планине, боље од нас мушкараца. Али, зашто су презреле те забаве и почеле се излагати на тркачкој стази и олимписком стаду. Дивно је и кад Парижанка у лову баш озбиљно обара дивљач, лепо је кад Американка прелази, на конопцу, опасан пут изнад водопада Ниагаре. Али то све још не делује брутално, јер није суревњиво и често неуспело подражавање мушкарцу спортисти. Помодарка, која је слепа кад је у питању мода, не устеже се ни највратоломнијих и сасвим мушкарачких продукција (што све бива пред широком публиком) и систематски заборавља да, и поред свих модерних обзира, жена постаје мати и не може се, никад ни довека, одрећи свога пола.

У ранија времена говорило се за младу девојку: „Она врло лепо свира и црта, она везе и пева..." Данас, у модерном свету, каже се овако: „Она прелази сто метара за петнаест секунди и подиже четрдесет килограма". Али да „она" посигурно не уме скувати ни једно јаје, и то је извесно, тако да је одавна престало бити интересантно. В. Р.

*

Неверство прати жене као њихова сенка. Оне варају чак и светитеље, кад им се моле.

Јокал.

*

Жене дају много више него што обећају; људи чине обратно. А. Х.

*

Не куша свака жена од забрањена воћа, али свака је на кус радознала.

Др. Харлекин.

*

Жене се чине љуте, кад им се каже: „Ја вас љубим!" А стварно се љуте, кад им се то не каже. А. Том.

*

Кажи жени једанпут да је лепа и ђаво ће јој то сто пута поновити.

Француска пословица.

*

Ариго дел Феранте, син пропалог племића — оптичара из предграђа — даровит је младић, али своје добре способности и лепоту употреби као средства да уђе у највише племићске кругове у Италији. Помоћу љубавних веза са разним женама од утицаја, играчицама, певачицама и т. зв. отменим дамама, он је на путу да постигне свој жалосни циљ. Пошто је раскинуо са певачицом Татјаном Руском, која га је новчано помагала, облеће око богате удовице Кларе Михелис. Због Татјане би изазван на двобој са својим последником код ње бароном Пиаћи. Тај двобој га још више изнесе на површину и он потпуно заплива у живот високе аристократије.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвида да Верона.

(4)

Риоти зину као да је хтео избацити најстрашнију псовку, али само хукну, тако силно, да му образи добише љубичасту боју.

— Ах,... да!?... Тако? тако?... После свега што је било...

— Тако, мој драги, баш тако!

И учтиво му окрете леђа, повукавши се у своје одељење, остављајући га самог усред елегантног салона, где га је после неколико минута послужитељ известио, да очекују госте и да буде тако добар да иде...

Риоти изиђе, вичући, и отрча да саспе жар и пламен у дућану кукавног дел Феранте, који је био најстрпљивији човек на свету.

У оном дућанчету десиле су се многе ствари, откад Ариго не становаше више тамо.

Оптичар је много остарио и, намештајући сочива за туђе очи, постао и сам кратковид, а о напредовању радње бринуо се син му Павле, добри, скромни младић, штедљив и сасвим обичан. Луџза, која се удала за богатог дрогисту, имала је већ сина и била опет у другом стању. Била се угојила преко очекивања. Живела је бринући се само за своју нову породицу.

Међутим, млађа сестра, Ана Лаура, Лорета, била је главобоља за старе родитеље. Постала је више но лепушкаста, безобразне и изазивајуће лепоте, мирисала се, пудерисала, облачила у чипке, кокетирала, брбљала, била окретна, лукава и љупка као мали ђаво.

Да се уда, она није хтела ни да чује. Колико би се партија јавило, толико их је одбила. Мрзела је онај осредњи плебејски живот истом мржњом као и њен брат Ариго и, после сцене коју би јој изазвали родитељи, претила би да ће отићи да живи као и он, од случаја.

Пошто се на овакав начин ослободио Риоти-а, Ариго је био радознао и, једнога вечера, посети родитеље, да види какав је утисак произвео у породици својом јасном изјавом што се тицало веридбе.

Ишао је врло ретко и то затвореним колима, да га нико, случајно, не спази како шврља по том предграђу. И сада су у његовој кући сви осећали према њему неко неповерљиво и бојажљиво поштовање.

Те вечери је породица управо седела за вечером. Електрична светлост, коју су увели пре неколико месеци, обасјавала је малу позадину дућана и, по старом обичају, вечерали су ту, иако су на горњем спрату имали лепо намештену собицу.

Дона Грација, у току тих година, постала је мало тврда на ушима, добила је неке реуматичне болове, који јој досађиваху. Као домаћица мало је вредела. Сва њена радљивост сводила се на то, да заједно са слушкињом спрема неке јаке чорбе од којих је мирисало цело суседство.

Он, Стеван, мало више погрбљен, мало више ћелав, био је увек исти. Сада су му још недостајала и два предња зуба, што је давало његовом тамно бледом лицу меланхоличан израз болесне животиње. Павле је био младић наклоњен дебљању, са округлом лубањом, са два мала, добра и бледа ока, црте лица правилне као у брата, али мало подивљале.

Између ова три груба типа, као нарочити контраст била је весела појава Ане Лауре, са њеном кулом лепо очешљане косе, са скоро елегантним хаљинама и дивном грацијом тела, које је давало свеж и мирисан утисак ружичног пупољка.

— Пријатно свима! — рече Ариго, улазећи.

Одговорили су на поздрав са узвиком изненађења, не прекидајући вечеру, сем Лорете, која је устала и потрчала му у сусрет, грлећи га и смејући се детињастом радошћу, мало неотесаном.

— Ох, Ариго! Ариго!... Најзад!... — узвикаше сви.

— Како је? — запита отац, бришући браду низ коју је капало.

— Добро, добро! — рече он, милујући сестрину руку и пружајући другу руку оцу. — Добро...

— Не изгледа да је ваш син! — рече она добродушно, објашњавајући изненадан утисак који је добила посматрајући га.

— Добро вече, Ариго! рече брат не узнемиравајући се много.

— Реци, можда желиш кашику чорбе?... — запита отац, скоро стидећи се.

— Ех,... да.... мислиш!... — узвикну Лорета, која је уместо да седне за сто облетала као лептир унаоколо. — Баш му је потребно наше јело!... Њему!...

— Ћути ти! — прогунђа Павле. — С времена на време могао би нас баш удостојити...

— Зашто не?... — рече Ариго. — И иначе нисам вечерао и гладан сам, а чорба дивно мирише. Брзо столицу и донесите ми чанак...

Породица се зачуђено погледа, и узбунише се мало, да би начинили места првенцу који је пристао да седне за породични сто. Лица старих засијаше.

— Овде, близу мене! — рече Лорета, и сама отпоче да га служи својим окретним ручицама, добро негованим, које су се помаљале из чипака њене чисте блузе.

За њу је њен страни брат, тако господствен, тако различит од осталих који су долазили у тај дућан, био скоро удварач, љубавник.

А отац рече:

— Добро, Ариго, како послови? Већ нас се дуго не сећаш...

— Пролазим некако! — одговори син. — Немам брига за сада. Шта више, ако вам шта треба, реците...

— Треба мени! — скочи Лорета, кокетујући, што јој је лепо стајало. Брат је погледа. Погледа је својим искусним оком, као да је нехотице хтео да јој оцени вредност.

— Лепа си, занаш! — рече одједном. Затим додаде: — Дакле, шта желиш?

— Ону чипкану крагну коју си ми некад обећао...

Ариго потражи по џеповима и извади неки завијутак:

— Ево је, — рече. — Видиш, да не заборављам...

Девојка подскочи на столици, разви пакет и, видевши чипку, очи јој се од радости засјаше и она отпоче грлити брата, смејући се раскалашно.

— Гле, како леп пудер употребљаваш! — рече Ариго осећајући свеж мирис њених образа. — Ко ти га је дао?

— Е, та, та,... — рече Павле,подижући очи с тањира, са значајним изразом.

— Е, та, та!... — подсмехну се Лорета, подражавајући му. — Шта хоћеш тиме да кажеш?

— Па тако... — продужи Павле тврдоглаво. — По цео дан је код фризера и кројачица. Блене у излоге, а у глави јој је само огледало...

— Будало! — пропишта Ана Лаура, љута као змијица, и лице јој доби зао израз.

— А за тебе, оче, — рече Ариго, решен да прекине ову препирку, — за тебе сам донео лулу од морске пене. Погледај, ако ти се свиђа, — ако не, променићу је...

И пружи му савијену кутијицу, која је садржавала историску лулу са камишем од ћилибара.

— Дивно, дивно! — узвикну старац, испустивши кашику. Загледаше је са свих страна, додириваше је скоро с побожношћу.

— Господе Боже! — узвикну, — ко зна колико си је платио?

И не бришући уста, узе је међу зубе.

— Личи на лулу неког господина са називом »портир«! — рече шалећи се Лорета, која је свеједнако пробала свој чипкани оковратник.

Ариго је, међутим, јео прождрљиво, пуним кашикама.

— Каква дивна чорба, мамо моја! Каква чорба! Читав век. како нисам јео тако што!

— Допада ти се? — упита Ана Лаура, мрштећи се.

— Богами!

Стара мајка, збуњена ласкањем, као да је говорио странац, узе синовљев чанак, напуни га опет и пружи му.

— У ресторанима које ти посећујеш једеш сасвим другаче! — рече, као да се хтела извинити.

— Ех, не, мама! Поред свега, добра чорба скувана у породици ипак је најбоља ствар.

— Браво, Ариго, објасни ти то и Лорети, која сувише уздиже нос! — умеша се Павле. — За њу би биле препелице...

— Гледај ти своја посла, молим те! — рече девојка с презрењем. И насу Аригу чашу вина, доброг, честитог вина, које се изливало из боце постепено и са сјајем рубина.

— Добро је! — рече Ариго, пробајући га. — Али ви живите као принчеви!

— Ти се подсмеваш? — рече отац, праштајући, потресен због луле.

— Ја?... Напротив! Шта, мислите, да вам се подсмевам? Најзад, нисам ли ја у својој кући?

Ово мало породичног одмора пријало је његовој души после живота пуног притворства и лукавости.

— Разуме се, увек! — одговори му отац. — Али се ти тако мало задржаваш, да ти, зацело, изгледа туђа кућа...

Аригу дадоше најбоље комаде и он је јео, јео са необичним апетитом, јео док се није надуо.

Тада осети да му смета сувише високи крути оковратник, откопча прсник који му је стезао стомак и за трењутак осећао је задовољство, што је син оптичарев, брат оног здравог и руменог Павла, који је сада у истом положају необично на њега личио. И причао је, причао износећи многе догађаје из свога живота, који проводи по елегантним салонима, између анемичних госпођа и младих кицоша, којима је могао, то је добро осећао, једном песницом поломити ребра. Говорио је са иронијом са којом плебејац говори о аристократи, и за трењутак допало му се што је у својој породици, у дућану кога се одрекао, сред кухињског мириса, гледајући кроз пукотину на застору како се блистају наочари у осветљеном излогу.

Али то је могло трајати само прво време варења. Затим се појави странац који се стиди своје куће; отац, мати и онај брат, тако различити од њега, нису га више интересовали.

Сад је сву његову усредсређену пажњу привлачила на себе Лорета, Лорета, која једе мало, која је у свиленој блузи, коврџаве косе и углачаних ноктију, која мирише на фини пудер и носи шиљате ципелице, плитке, у зглобовима до крајности гипке.

Онај замрљани чаршав, она чинија и празни тањири који су остали на кредењцу; онај прости мирис дувана који је распростирала очева лула, све га је то нервирало, сваливши на њега одједном сав стид што се и он родио такав.

Погледа на сат:

— Осам и по... — рече. — Идем да обучем црно одело, јер ме чекају у позоришту.

— Шта се даје? — запита отац.

— Идем да слушам „Loute“ једну скицу...

— Нова ствар?

— Откуда!? Чуо сам је бар педесет пута!

— Па онда, зашто трошиш новац за позориште?

— Он зацело иде у фотељу... — рече мати.

— Не, идем, шта више, у ложу, — објасни он са осмејком који пашта, — али не трошим ништа!

— Како не трошиш ништа?

— Имамо ложу нас неколико пријатеља...

— И ништа вас не стаје?

— Каква питања! — узвикну Лорета. — То се узме под најам у почетку сезоне. Зар не знате шта је претплата, господе Боже!? Ви увек падате с Марса. И, уместо да дремате овде као ручкови, боље би било да водите и мене у позориште, или да ме пустите да сама идем...

— Ех!... та змија!... — рече Павле с неком врстом мржње.

Ариго се поздрави с породицом, а Ана-Лаура му дода капут, затим га узе испод руке и ућоше заједно у дућан, као да је хтела нешто да му повери.

— Доћи често да ме видиш, Ариго... — замоли га она, шапатом и уздишући. — Са овим људима је живот несносан! Ја сам мало као ти, знаш... И баш више не могу!

Он се заустави да је опет погледа, са оним погледом човека који се разуме, према пуној светлости која је избијала из излога. Чудан осмех прелете му преко усана.

— Дакле ти хоћеш у позориште?

Лорета га је држала испод руке, па онда, окренувши се лицем са женским покретом, са покретом умиљате љубавнице, намести му машну која је стајала мало укосо.

— Ех, да, желела бих... — рече.

— Добро, ја ћу те одвести...

— Та то је немогуће, драги! — рече она са нагласком пуним жеље, али жалосним. — Немам хаљина, а с тобом тек не могу ићи овако...

— Да... — рече Ариго, размишљајући. — Али не мари!... Дођи да ме посетиш, удесићемо.

— Добро. Кад хоћеш? — запита она радосно.

— И сутра.

И пољуби је у уста.

III.

Она оде, сутрадан поподне. Ариго је дремао лежећи обучен на постељи. Тим лежањем после ручка надокнађивао је једну од непроспаваних тешких ноћи. Морао је остати у Клубу до шест изјутра, да би се опоравио од рђаве игре »бакара«, која је била у почетку вечери.

Она уђе као ветар у братовљеву полутамну собу, не чекајући да је служитељ пријави, и видећи га где лежи заустави се одједном на прагу.

— Шта је то? Спаваш?...

— Не, одмарам се. Ходи, Лорета, ходи ближе!

Напољу је беснео март, са леденим ветром под црвеним небом.

Он запали електричну лампицу и окрете се да погледа сестру сањивим очима, пружајући јој руку.

— Дакле? — рече.

— Шта је? Није ти добро?

— Врло добро, само сам синоћ сувише јео. Нисам навикао на ону тешку кујну. Дакле, ти долазиш... ах, да,... због позоришта.

— Не, дошла сам да те посетим, јер желим да разговарам с тобом. Да знаш како ми је досадно! Видети тебе — то је читав празник.

Ариго се осмехну.

— Седи Лорета! — и пружи руку ка ноћном сточићу да узме цигарету.

— Потражи шибице, мала!

Она погледа унаоколо по соби, и кад је нашла кутију, дође до кревета, сагне се над братом да му припали цигарету коју је држао у устима.

Затим му пријатељски пређе руком преко чела.

— Дај и мени једну... — рече она седајући на ивицу постеље.

— И ти пушиш?

— Да, понекад, крипом...

— И не шкоди ти?

— Шкоди?... Напротив!

Она узе цигарету међу танке усне, наже се да је запали на жеравици оне коју је пушио њен брат, пребаци ногу преко ноге и оста, гледајући у дим, који се колутао, обавијајући је облацима. Имала је у том положају нечег фриволног, очаравајућег и дрског, што је опкољавало дивном грацијом.

— Чуј, Ариго. — рече она после извесне паузе, — твој ме је момак гледао на неки чудан начин и скоро ме није хтео пустити. Зацело ме је сматрао, да сам нека од твојих љубавница! Долазе ли многе амо?...

— Да, понекад... — одговори он са смехом.

— Тада сам му рекла: ја сам његова сестра, и пођох напред. Али тај можда и није поверовао!... Не мари...

— Сад ћу га позвати, — рече Ариго, — да спреми шољу чаја. Тако ће те упознати.

Притисну дугме звонцета и Филип се, после мало времена, појави, пошто је обазриво куцнуо на врата.

— Хајде, хајде напред! — охрабри га Ариго. Овај се приближи са учтивим изразом лица, клањајући се.

— Видиш ову лепу госпођицу?

— Зацело, господине Ариго, — рече слуга, смешећи се оним осмехом подводача, којим се одликују слуге, умешане у љубавне интимности својих господара.

— Добро, спреми јој добар чај и иди да купиш туде „marrons glacé.“ То је моја сестра.

— Ваша сестра, господине Ариго? Гле, нисам јој веровао! Збиља, збиља, личи на вас!

— Ех, да, као две капи воде...

Све је ово занимало девојчицу, пружало јој неко ново осећање интриге и елегантне авантуре, иако се то тицало брата.

Служитељ оде.

— Можда си још сањив?

— Не, довољно сам се одморио. Лежим овако опружен из... лењости.

— Очекујеш ли кога?

— Никога.

— Онда ћеш ми показати цео стан.

— Зацело.

— Колико соба имаш?

— Шест и собу за послужитеља, али он не спава овде.

Лорета се закашља.

— Видиш да ти цигарета шкоди. Баци је!

— Није то цигарета, — рече она кашљући још више. — То је само дим који ми је ушао мало у грло.

— Баци је!

— Јесу ли турске?

— Не, египатске...

— Седи лепо, Лора. Седиш на ивици постеље и склизнућеш се доле.

Испруживши се колико је дуг, он се помакне мало у страну да јој начини места. Она седе удобније и не стизаше више ни ножицама до ћилима.

— Какав широк кревет имаш, до врага!

— Удобнији је.

— Ех, да, разумем... — рече она смејући се.

— Шта си разумела?

— Ех,...

И окрене главу да сакрије црвенило које јој се нехотице пело уз образе.

— Ти си мангупче! — узвикну Ариго ударајући је руком по колену.

Затим је посматраше, пажљиво, са неким дивљењем.

Била је лепушкаста, била је сва лепушкаста од пета до врха коврџице плаве косе, која јој падаше на чело, испод шенирића од сјајне сламе. Хаљина јој је опртавала груди, не мале иако још незреле, обухватала јој је појас, који се могао обухватити рукама. Држала је ногу преко ноге, лакат наслоњен на колено, да би држала високо руку за време пушења.

Њено тело пружало је осећај лености и свежине који осећамо од сомота и ружа. Њене очи, црно сјајне, изгледале су сувише велике за њено мало лице. У зглобовима ногу, руку, врата, у свима осталим зглобовима, и кад је мировала, имала је чудну гипкост; само је у њој по целој њеној личности било расуто нешто грешно, изазивајуће, и то се осећало и у њеном гласу и у њеним покретима, у начину како се ослањала, додиривала, осмејкивала, у самом њеном мирису, који је лебдео око ње као грех.

— Лепа си... — рече Ариго и не приметивши шта је рекао.

— И ти налазиш?... — рече она дрско.

— Како »и ти«?

— Јер ми то често говоре...

— Збиља?... И то ти се свиђа?

— Мало... мало... зацело!

— О, гле... — рече Ариго хватајући је за руку.

— Шта је?

— Златна гривна! Имаш златну гривну?

— Зацело! — рече сестра крију̂ући руку иза леђа.

— Да видим...

— Не!

— Дај, да видим!

И подижући се мало, трудно се да је ухвати за руку. Она је хтела да се одупре, сави се у појасу, наже се над њим, притискујући га целим телом, да не би дохватио руку коју је испружила назад. И обоје осетише у тој шаљивој борби, која их је зближавала једно с другим, као неки осећај пријатности.

— Па добро, ја ћу ти је показати... — рече она.

— Добро.

Скиде је с руке и даде му је.

Била је то гривна од злата са дупљим чворовима, са јаком споном.

— Ко ти је дао ту гривну?

Она одговори гласом слабо убедљивим:

— Нико, сама сам купила...

— Ко ти је дао за њу новац?

— Гле!... ја!

— Ти?... Немогуће!

— Не верујеш? — рече она смешећи се због своје лажи.

— О, па овде пише нешто...

На спони је одиста било нешто урезано.

— Читај!... узвикну она весело.

Он се пружи ка лампици, јер је запис био сасвим ситан.

— ...„Honny soit qui mal y pense!“

Ариго се окрене изненађен и погледа у сестру:

— До ђавола! — узвикну. — Објасни ми целу ову ствар?

— Па ту нема шта да се објашњава: „Honny soit...“

— Да, разумем, али бих хтео знати ко ти је дао?

— Ја!... Ја!... — рече она певушећи с подсмехом.

— Којешта! Не причај ми бајке! Ово личи...

— На шта?...

— На галантерију... на љубавни поклон...

— Али... не! — одговори она певушећи.

— Да видимо: можда имаш какву малу интригу?

— Јеси ли луд?... — насмеја се гласно.

— Лорета, буди искрена. Има неко који те прати? Неки заљубљени, који ти се удвара? Мени бар можеш рећи...

— Па и кад би било тако? — запита девојче са изазивајућим осмехом.

— Па кад би и било... па добро, кад би било... — одговори он с неком забуном, — ја ти зацело не бих читао моралне придике, али не бих хтео ни да те превари први на кога наиђеш...

— Знаш, нисам ни ја луда!... — И унесе у своје речи мало лукавости.

— Слажем се. Онда ми реци ко је? Реци ми све отворено. Можеш имати поверења у свога брата, утолико пре што ја нисам строг и волим те.

Говорио је с неком чежњом, подбадан радозналошћу, нервозно. Он сам није разумевао зашто му је ова ствар тако непријатна.

— Кладим се да га ти познајеш, — рече она, пошто је доста дуго размишљала. — Шта више, врло добро знам да он и тебе познаје...

— Шта кажеш? — рече Ариго престрављено.

— Не бој се: нисам му никад рекла ко сам... Имај поверења у сестру... Понављам ти да нисам луда, ја...

— Та реци ми већ једном ко је тај!...

— Име ти не могу рећи. То је један који је почео пратити ме улицом. Један отмен младић бледа лица. Висок је скоро као ти, врло елегантан...

— Добро, па онда?

— Па онда?... ништа! Пратио ме месец дана, чекао ме сваког дана. Бојажљив је. Отпочео је затим да ми се јавља. Једном најзад охрабрио се и почео да разговара.

— А ти?

— Ја?... ништа!... Продужила сам и даље. Питао ме да ли ми може бар писати. Из радозналости а и да га се ослободим, рекла сам му да ми пише »пост рестант« и дадох му лажно име. Прво је дошло једно писмо, затим два, три, четири... најзад сваког дана по једно...

Уђе Филип са чајним послужавником.

— Остави то на сто и иди! — рече Ариго.

Слуга послуша ћутећи.

— А сад, — продужи Ариго, — поклања ти гривне!... Дакле, значи...

— Не значи ништа. Стрпи се! Сад ћу те послужити чајем, затим ћу ти причати. Само се закуни да нећеш одати моју тајну.

— Добро, добро!

Она напуни две шоље; стави кестен у уста и, гризући, продужи причање:

— Знаш, видела сам да је васпитан, понашао се према мени као да сам бог зна ко...

— Чувај се оних који воле церемоније! Слушај мене...

— Не, видиш, онај... Дивни су ови марони!

— Једи, једи!...

— ...онај мора бити мало глуп, шта више много...

— А шта ти је писао у оним чувеним писмима?

— Ех!... масу глупости! Да је заљубљен, да не може више живети, да ме понизно моли за разговор са мном, да ће ме увек поштовати... Једном речју, драги мој, једног вечера, да не би дошао да види ко сам и где станујем, морала сам му обећати састанак за сутрадан.

— Браво!... А где?

— У парку...

Он је имао израз пажљив, испитујући, раздражљив.

— Најзад, Лора, реци ми истину: ти си учинила неку глупост с њим?...

— Не, заклињем ти се, не! Теби бих ја то рекла. Нећу ништа да ти сакријем. Шта више, ја бих желела, да смо нас двоје пријатељи, велики пријатељи... па да ме ти помогнеш, узмеш под своју заштиту, видиш, и ја као и ти, осећам да ме привлачи сасвим други начин живота...

Нежно га је узела за руку, миловала га са чисто женским гестом.

— Добро, Лора, добро!...

Обузимао га је неки немир од оне лаке руке, од оног лица тако близу његовог.

— Реци, причај... Ниси доиста учинила никакву глупост?

— Никакву, али сам ишла све даље,... то морам признати...

— То јест?

— Ево,... испричаћу ти. Он је желео да ме виђа сваког дана.

— Али ко је он.

(Наставак у идућем броју.)

Ларт, поставши посредством пријатеља Хемилтна, приватни секретар спекуланта Голибна који му одмах поклања пуно поверење, налази у новом стану неке тајанствене ствари: у огледалу се појављује лик једне жене, у својој соби пак налази цедуљу претећег садржаја. После неког времена опази на прозору једне оближње куће лице оне „жене у огледалу“. Кад се враћао, носећи неке хартије у вредности од 20000 фунти, прати га један човек за кога од Хемилтна дозна да је детектив Ле Ноар. Те ноћи, и поред свих сигурносних мера, нестају на необјашњив начин оне хартије. Инспектор полиције који води истрагу хоће да натера Ларта да призна да је он Жавот. У једном хотелу он види ону тајанствену жену у пратњи неког барона Ромера и свога свога двојника.

И поред тога што је обуставио његов шеф продају оних хартија, пошто његов париски заступник није тада био у Паризу, лопов успе, без сметњи да наплати оне хартије. Ларт одмах отпутује за Париз и на путу се упозна са Ле Ноаром који га испита о свему.

Жена у огледалу.

Роман из енглеског живота од Г. В. Еплтона.

(5)

Ја сам оклевао и ћутао. Осетио сам да сам у том тренутку поцрвенео. Пошто сам био уверен да је и он то приметио, љутило ме то.

— На шта тај строги испит? — упитах у узбуђеном тону. — Ја сам на ваш дуги низ питања одговорио све што сам знао. Казао сам вам да нико није долазио у посету у ту кућу, откад сам ја тамо.

Он се осмехну.

— Да, да... Ну,... опростите — пре свега, ја сам се јуче срео у Скотленд Јарду са једним вашим пријатељем...

Ја га погледах зачуђено.

— Збиља? — рекох ја. — Кога, ако смем питати?

— Господина одветника Хемилтна.

— Који га је враг тамо однео?

— Позвао га је управник...

— Зашто?

— Да да неке податке о господину Голиби и о себи самом, — објасни ми Ле Ноар и, пошто сам га веома зачуђено погледао, продужи: — Није ли вам пало у очи, господине Ларте, да имамо као подлогу за своју даљу истрагу само чудновати извештај ваш и господина Голиби. Ти извештаји звуче невероватно у највећем степену. Неко други могао би доћи на мисао, да сте све то ви у договору са господином Голиби урадили...

Ја га погледах запрепашћено.

— Ја... ја... вас... не... разумем,... хм, сасвим... — промуцах ја.

— Но па зар нисте могли ви и господин Голиби заједно да негде склоните оне папире, затим да зазврјите звонцима, да опет затворите касу и предате оне хартије неком савезнику, који је онда отпутовао првим возом у Париз и тамо сасвим наплатио.

Бес ми потера црвенило у образе.

— Та то је просто ужасно! — викнух ја раздражено. — Хвала вам лепо на објашњењу. К'о да ја нисам својим рођеним очима видео телеграм са нумерама украдених хартија који је господин Голиби послао у Париз... А шта тек онда мислите о Виљоовом одговору?

— То још ништа не доказује. Свако може да пошаље један унапред уговорени телеграм са лажним именом.

— Онда значи, да и у то сумњате, да је неко већ предао хартије?...

Ле Ноар се насмеја.

— То би било глупо. Ваше мишљење о овој ствари потпуно је у хармонији са оним што ми је ваш пријатељ причао о вашим особинама. Ви сретни човече! Какву сте дивну наивност успели да сачувате у овом материалистичком свету! Ви бисте збиља требали да се чудите што вам се тако поверавам...

— И чудим се! — рекох мало раздражено. — ... Кад ме сматрате таквим балавцем!

— Нисам ја то тако мислио. Није то ваша кривица што сте досада видели тако мало мрачних црта нашега живота. Говорим, уосталом, тако отворено с вама, јер сам уверен, да сте ви далеко од тога да будете саучесник у овом разбојништву. А онда, и зато што сам уверен, да ми ви у тој ствари можете корисно послужити. Остаће још доста ствари да се објасне и господин Голиби ће, по мом мишљењу, наићи на велики отпор код осигурача, јер ова ствар, није нимало проста. Ви путујете, како ми изгледа, по овој ствари у Париз?

— Да! — одговорих, сада већ мало умирен. — Треба да господину Виљоу предам сутра једно писмо.

— Хоћете ли дуже да останете?

— Неколико дана, ако не добијем друге инструкције. Станујем у Гранд Хотелу.

— Добро! — примети он. — Онда знам где ћу вас потражити, ако ми затребате. А сад морам да вас оставим и да потражим једног свог пријатеља који путује самном.

Он учтиво скиде шешир и већ хтеде да оде, кад ми нешто паде на памет.

— Дозволите ми да вас још нешто упитам, господине Ле Ноаре... — рекох ја. — Не сматрајте то за неучтивост, али откуд то, да ви — један Француз — тако одлично говорите енглески?

— А тако!... — одврати он смешећи се. — То би био велики комплименат, да моја мајка није била случајно Енглескиња. Ја сам

рођен у Енглеској и напустио сам ту земљу тек кад ми је мајка умрла, кад ми је било петнаест година...

Он понова скиде шешир и оде.

Мало доцније приметих га где стоји у озбиљном разговору са једним господином. Приметих га једно двапут још за време вожње, али нисам више имао прилике да с њим говорим.

У Булоњ смо приспели у одређено време. На царинарници су у моме пртљагу брижљиво тражили дуван и најзад ме пустили да седнем у један вагон прве класе, који ме је носио брзо у правцу Вавилона на Сени.

Задубих се у мисли. Да ли сам добро учинио што сам на она оштра питања Ле Ноара тако отворено одговарао. Господин Голиби сигурно не би био задовољан да то нисам учинио. Морао је сада да положи све наде у полицију, ако је желео да ма шта још види од оног украденог новца. Да, ја сам без сумње добро поступио, и стога реших да отерам из својих мисли демона страха, бар за кратко време. Опет се удубих у мој роман: једна напета љубавна и авантурска прича, која ме је веома лепо и пријатно забављала, све док нисмо стигли у Амиенс. Кад сам чуо узвик: »Десет минута задржавања!«, излетех из вагона да мало освежим своје животне снаге, јер сам осећао велику празнину у желудцу.

Ојачавши се са пола пилета и једном боцом Бонског вина, уђох опет, у одличном расположењу, у свој купе и стигох за час у Париз.

Вожња са Северне Станице до Гранд Хотела била је за мене веома занимљива, јер сам први пут био у Паризу. Широке и живе улице, милијарде светиљака, безбројне кафане; које су се сијале као од злата и кристала, бескрајни редови мермерних сточића на пространим плочницима, за којима су седеле хиљаде и хиљаде у веселом разговору, док су других десет хиљада у дугим поворкама протицали поред њих, све је то личило на бајку, и кад сам, напослетку, прелазио преко Оперског Трга, који је изгледао као да се купа у светлости, поред Кафе де ла Пе, у ком се гурао елегантни свет у најдражеснијим тоалетама, и улазио са својим колима у двориште Гранд Хотела, који је имао шумне водоскоке, дивне расаднике и луксузно блештаво осветлене дворане, спопаде ме право детињско одушевљење, и признадох себи, да је моја судбина пошла леп шим путем него досад.

Пошто сам поручио собу и мало се освежио, изађох из хотела и одшетах се низ Булваре. Пошто сам добро знао француски, једна француска гувернанта спада у успомене из мога најранијег детињства, то сам се у овој галами осећао скоро као код куће. Уживао сам у тој гужви и најзад сео пред једном дивном кафаном. Била је лепа јунска ноћ. Поручио сам једну кафу и с уживањем посматрао шетаче, који су без престанка пролазили поред мене.

Сад ми је тек постало јасно, колико сам био срећан, што сам се ослободио оне загушљиве атмосфере виле Ребенхорст. Нешто у њој није било у реду, мада је давала изглед потпуне безазлености.

И тако сам и поред своје безбрижности, понова почео да мислим на ону кућу у Сејнт Џонс Вуду. Што је пре напустим за увек, — мислио сам у себи, — то ће боље бити по мене. И најједноставнијим размишљањем морало се доћи до закључка, да је немогуће да су разбојници отворили касу, а да не оставе каквог трага за собом и да не разбуде целу кућу звоњењем оних електричних направа. Овде, где сам био удаљен од личног чара господина Голиби, спопала ме сумња о његовој исправности. Није, истина, била ни у каквој одређеној форми, и трудио сам се, мало постиђен, да је се опет отресем, али ипак ме је побудила на неколико питања о којима сам сада, заборавивши сасвим на необични живот око мене, упорно мислио.

Шта је радила она тајанствена жена у Голибијевом стану? Како је могла да уђе у њега? Зар није вероватно да је и господин Голиби познаје? И зар не познаје, у том случају, и барона Ромера? Да је она била у мојој соби, у то сам исто тако мало сумњао као и у то да у том тренутку седим на париским булварима. Како је она допрла до моје собе?

И та је мисао нехотице и непрестано побуђивала и једно друго питање. Она жена коју сам у Савој Хотелу познао на први поглед била је у отменој тоалети са пуно накита. А исту ту жену видео сам први пут са неочешљаном рашчупаном косом и у најдубљем неглижеу. Како је било могуће да се она у таквом стању појави у вили Ребенхорст?

Собарица Марија казала ми је у једној доста убедљивој форми, да, осим ње и куварице, ниједна женска особа није прекорачила праг ове виле, бар откад она памти.

Али одједном се моја сумња окрете другим правцем. Кад сам био платио кафу и изашао из локала, размишљајући непрестано о томе, паде ми случајно на памет једном аналогијом мисли мој скорашњи разговор са Ле Ноаром. И одједном се у мени појави сумња да можда и нисам разговарао са чувеним детективом, већ само са једним чланом оне разбојничке дружине. Само ми је Ричард казао за њега да је Ле Ноар. Зашто је детектив покушао да ме збуни својим питањима? Јели и он можда само двојник Ле Ноарев? Зар није и он могао да има, исто као ја, једног двојника?

Ова нова сумња потпуно ми поквари моју радост што се налазим у лепом граду на Сени, тако да сам се у хотел вратио сасвим забринут и заспао тек доцкан после поноћи.

XIII.

Пробудио сам се у седам сати, освежен и најбоље расположен. Нисам више ни мислио на моју сумњу од синоћ. Кад сам отворио свој прозор, видео сам на моје велико изненађење, да су радње већ отворене и булвари пуни света. Зазвоних, поручих зајутарак, и освежих се кафом, испивши је са таквим задовољством као никада пре. Пола сата доцније шетао сам по Јелисејским Пољима, са осећајем да је живот ипак достојан живљења и да је лепота узвишена изнад сваке критике.

Био сам мало задубљен у слике које сам видео пред собом, шеткајући безбрижно горе доле, и тек се око једанаест сати сетих, да имам у џепу једно писмо које треба да однесем господину Вињоу. Зато приступих првом фијакеру кога сам срео:

— Хало, кочијашу!... Ри Ст. Марк 23.

— Добро, господине!

Бич фијукне и ми полетесмо широком улицом према берзи. Показало се да је Ри Ст. Марк једна врло кратка улица. Канцеларија господина Виньса налазила се у приземљу, али нисам могао лако да је нађем, док најзад не прочитах на једним вратима плочицу на којој је стајало: »М. Виньо и комп.«. Поред ње је било звонце, на које зазвоних. Врата се сместа аутоматски отворише и ја уђох у веома мало предсобље. Нисам видео нигде никог, и потрајало је читаву вечност док се отвори један прозор преда мном и појави једно лице.

Одмах пријох и рекох да имам једно важно писмо из Лондона које морам, према наређењу, да предам лично господину Виньоу. Прозор се опет затвори и један тренутак после тога отворише се једна врата поред мене и ја чух изнутра један глас, који ми довикну:

— Будите тако љубазни и уђите, господине.

Уђох унутра и нађох се према једном човеку каквог још никад нисам видео пре тога. Био је то један гротескно патуљаст човек са огромном лобањом, на којој је са предње стране штрчао један мали свежањ риђе косе, са великим лицем које је било рохаво и зборано. Кад сам ушао, дигао је поглед са свог писаћег стола и погледао ме својим округлим и светло плавим очима. Готово у истом тренутку отворише се његова уста, која су представљала читаву провалију, и поздрави ме једним осмејком.

— Добро јутро, господине, добро јутро! Ви ми носите једно писмо из Лондона?

Уместо сваког одговора ја се поклоних и предадох му писмо.

Он отвори омот и баци поглед на потпис. Затим климну главом, погледа ме и поново се осмехну, мада не тако штедро као малопре.

— Писмо је, као што видим, од господина Голиби... молим вас седите, господине... овај...

При том понова баци поглед на писмо и затим продужи:

— Господине... Ларт, зар не, Ларт? Једно лепо старо француско име, господине!

— Норманско, господине! — одговорих ја мало уображено.

— Да, тако је... — примети он врло учтиво и понова се поклони преко писаћег стола. Онда прочита пажљиво оно писмо, и кад га је прочитао, понова ме погледа. Кад је свршио ту процедуру, извади однекуд бурмутску кутију, отвори замишљено поклопац и, пошто је једном замашном порцијом напунио свој нос, рече најзад:

— Једна гадна ствар, господине Ларте!... Врло гадно ствар, то са украденим папирима. ... Ово писмо садржи један тежак прекор. Кри-

---

„Забавник“ расписује **други конкурс** за своје сталне читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем другом конкурсу.

Почевши од XX. броја, па све до закључно XXV. броја, треба исецати означена места у листу. XXV. број „Забавника“ излази из штампе 23. јуна, и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до 3. јула. 6. и 7. јула биће вучење I. класе новога кола Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на овом вучењу, добиће награду од 5000 (петхиљада) динара.

Ако ниједан читалац не би **тачно** погодио број главног згодитка у означеном вучењу, поделиће се три награде и то:

Прва награда у износу од 1000 (хиљаду) динара доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка.

Друга награда у износу од 500 (петстотина) динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју, а

трећа награда од 300 (тристотине) динара доделиће се трећем по реду.

Из овога броја треба исећи означени квадрат на 1., односно 2. страни „Забавника“ и сачувати га да би се крајем јуна са осталим исечцима и означеним бројем могао послати нашем уредништву у Београд.

тика господина Голиби је врло строга. Ја је збиља не заслужујем. Погрешка није до мене. Па ипак, он овде надовезује, како ће мене због губитка учинити одговорним... — додаде он управљајући свој месната кажипрст у једно место на писму. — Којешта! Којешта, молим вас! Ја нисам био благовремено извештен о уновчењу оних папира! Господин Голиби морао ме о томе известити бар неколико дана раније. Погрешка је сасвим на његовој страни!...

— Али... — одговорих ја прилично зачуђен, — зар вам он није послао једно писмо у коме вас извештава да ћу ја доћи и донети вам те папире да их уновчите?

— Није! Дабоме да није!... Ја сам већ више пута имао посла са господином Голиби, врло важног посла. Он је један диван стари господин, али сам ипак закључио да је у пословним стварима нешто немаран. Ах, да сам могао само да слутим!...

Господин Виње подиже не само своје очи него и своје руке према таваници. Његово немо очајање учини на мене дубок утисак.

— Шта би онда било? — упитах сасвим тихо, после једне кратке почивке.

— Шта би онда било? — понови он. — Онда бих ја био остао о в д е, место у једној малој провинциској вароши на једној свадби, која ми није ништа користила. Сачекао вас са вашим хартијама, одвезао се са вама до Општине и предао вам новац...

— Под овим околностима било би и то искључено! — приметих ја, смешкајући се.

— А да, збиља!... — рече он. — Али ја претпостављам, да ме је господин Голиби још благовремено известио о вашем путу, разумете ли? И у том случају седео бих овде, за овим писаћим столом, кад је стигао брзојав да треба да затворим плаћање оних папира. Ја бих одмах отишао до општине. То би била најпростија ствар на свету. Али на несрећу ја сам био на тој свадби и брзојав кога су одавде одмах за мном послали, стигао је због бедних поштанских прилика у оном месту већ са великим задоцњењем. Ја се одвезох идућим возом натраг у варош — брзојав нисам могао да предам јер је у то време пошта била затворена — и дошао сам доцкан! Зар нисам учинио све што је стајало до мене? Ја под тим околностима не увиђам откуд ме господин Голиби чини одговорним за овај губитак. Знате ли можда ви?

Ја слегнух раменима. Нисам могао да нађем згодан одговор. Приметио сам однекуд, не знам ни сам по чему, да господин Виње не показује за ових 20.000 фунти оно интересовање које би се од њега могло очекивати. Његове изјаве учиниште на мене утисак нечег усиљеног и чиниле су ми се ужасно тривиалне. После кратког размишљања рекох:

— Ја у овој ствари нисам лично тангиран, а још мање у њу уплетен, стога не стојим ни на једном ни на другом становишту. И осим тога, ја и не знам шта стоји у том писму. Да ли ту господин Голиби говори о мени мало опширније?

— Не, нимало...

— То ме мало чуди, — рекох ја, — јер ја имам по његовим инструкцијама не само да вам предам ово писмо, него и да вас тачно и до појединости известим о провали, уколико нам је, разуме се, позната, да би нам ви заједно са полицијом могли да будете на руци.

Он прелете површно преко писма и рече затим:

— О томе овде ништа није ни поменуто. Али ја ћу, дабоме, са највећим занимањем да саслушам ваш извештај.

У противности са његовим речима нисам на његовом лицу могао да опазим никакво интересовање, ни трага од радозналости да сазна појединости оног догађаја, и кад сам ја све опширно описивао, слушао ме је са врло мало пажње, чак сам добио утисак да му је и досадно.

— Да, — примети он, кад сам свршио, — да... ово је збиља неки врло тајанствени случај. Ви сте га, разуме се, предали лондонској полицији?

— Дабоме, и могу да вам додам још и то да је истрагу тог случаја, уколико Париз долази у обзир, преузео господин Ришар Ле Ноар, ваш велики детектив...

Одједном сам запазио једну осетну промену у Виње овом понашању.

— Јели вас господин Голиби о томе известио?

— Не!

— Али он зато зна?

— То вам не могу рећи. Свакако да га је Скотленд Јард у међувремену о томе известио.

— Смем ли вас упитати откуд сте ви дознали за ту околност?

— Дознао сам од самог господина Ле Ноара.

Његово лице доби један чудан, скоро запрепашћен израз.

— Ви познајете господина Ле Ноара лично?

— Да. Представио ми се јуче на пароброду за време вожње ка Булоњу.

Ја се за часак опет сетих својих синоћњих слутњи. Али сад су ми се, зачудо, учиниле потпуно беспредметне и био сам уверен, да сам јуче говорио са детективом и ни с ким другим.

— Тако... — рече Виње замишљено. — А он вас је испитивао о тој ствари?

— Чак шта више, врло општрно! — одговорих ја, смешкајући се због своје јучерашње узрујаности.

— И ви сте му...

— Испричао то исто, — продужих, кад је он застао усред реченице, — што малочас вама.

— Он вас је бесумње питао и за циљ вашег пута?

— Дакако. Казао сам да имам да вам предам једно писмо.

— И свакако сте му рекли и моју адресу?

— Он ју је већ знао. Свакако отуд, јер је имао ваш брзојав упућен господину Голиби.

У том тренутку неко повуче жестоко, готово заповеднички за звонце. Господин Виње брзо сакри писмо господина Голиби у једну фијоку и имао је таман још толико времена да устане кад се врата отворише и у собу уђоше два господина. Једног сам познавао врло добро. Стога сам са веома великом пажњом проматрао другог. Инстинктивно сам осетио да је то неки детектив из Скотленд Јарда. Други је био мој једини париски познаник, Ле Ноар.

XIV.

Ле Ноар прво потпуно не обрати пажњу на Виње.

— А, ја вас налазим овде, господине Ларте! — рече он. — Врло ми је мило што вас опет видим. Дозволите да вам представим господина инспектора Била са Скотленд Јарда.

Инспектор ми врло пријатељски стисне руку и рече ми да се нада да сам још добро.

Ја га умирих у том погледу и тада тек хтеде Ле Ноар да опази, да је ту и господин Виње.

— О, премили мој господине Виње, — рече, кривећи се — ми се већ познајемо, зар не? Ви сте, изгледа, здрави и чили? А и радња цвета?

— Могло би да буде и горе... — одврати Виње нимало сметен.

— Тако... Мило ми је да то чујем. Дозволићете, дабоме, да вас упознам са једним својим старим пријатељем, инспектором Билом са Скотленд Јарда? Ви сте, дакако, већ чули за лондонски Скотленд Јард?

Виње слегну раменима.

— Ко не би чуо за њ! — рече и, поклонивши се Билу, додаде: — Особито ми је мило да се с вама упознам...

Пошто се цео разговор водио на француском, то је инспектор, који, разуме се, тај језик није знао, све гледао сасвим запрепашћено и најзад замолио Ле Ноара за објашњење.

Ле Ноар му испуни жељу и на то се он пријатељски насмеши на Виње и рече му: »О јес', о јес', господ'!« и опет ућута. Ле Ноар продужи разговор:

— Ја претпостављам, господине Виње, да не морам да вам објашњавам зашто смо дошли код вас...

— Ни најмање, — одговори он. — Господин Ларт ме је на то већ припремио. Ваша посета стоји, дабоме, у вези са крађом оних вредносних хартија...

— Сасвим је тако! — одговори детектив. Ви сте добили од свог пословног пријатеља господина Голибиа из Лондона један брзојав, у коме вам је послао списак хартија чију продају треба одмах затворити?

— Тако је! — рече Виње. — Сасвим тако..

— И... — продужи Ле Ноар, извадивши један брзојав из џепа, — изгледа, да су извесне околности... бар по овом брзојаву... Ово је ваш брзојав, зар не?...

Он показа Виње брзојав. Овај се нагну преко писаћег стола, баци један општар поглед на њега и рече:

— Тако је. То је мој брзојав!

— Лепо, — настави Ле Ноар. — ...и, као што рекох, по овом брзојаву, ви сте били спречени да извршите налоге који су вам дати...

— Сасвим је тако, господине Ле Ноар! Потпуно тако...

— Добро. Е, а ја сам јуче у Скотленд Јарду говорио са господином Голиби и он ми је изразио своје незадовољство због ваше, како је он назвао, немарности.

— Јако ми је жао што то морам да чујем! — одговори незбуњиви Виње. — Али, цела је погрешка до њега. Ја морам да му пребацујем што ми није раније о томе ништа јавио. Како ми изгледа, требао је господин Ларт, да ми донесе оне хартије са налогом да их уновчим. Ја нисам добио никакво обавештење о томе и, пошто нисам, дабоме, прикован за писаћи сто, отишао на свадбу своме пријатељу у Сен Рош. Ја мислим да је тако што веома безазлено, да... Бисте ли ви то назвали немарношћу господине Ле Ноаре?

— Дакако, да не би! А после?...

— А после?... Ну, брзојав је већ стигао са закашњењем, и ја видех, кад сам га имао у рукама, да морам сместа сам да отпутујем у Париз. Седох на идући воз...

— И тада, — прекиде га нестрпљиво Ле Ноар, — отишли сте, дабоме, што сте брже могли до општине...

— Дакако.

— И тамо сте дознали да су оне украдене хартије већ поднесене и исплаћене?

— Да, сасвим тако, господине Ле Ноаре!

— Како су исплатили хартије?

— У новчаницама! — одврати Виње. — Нисам могао да дознам у каквим.

— Ви сте, разуме се, тражили да вам опишу човека, који је подигао новац и поднео оне хартије?

— Да, али они су одбили да ми дају његов опис. Предаће га, веле, полицији, кад га она буде тражила...

— Тако је! — потврди Ле Ноар, приметно наглашујући своје речи. — То је најприклад-

нији одговор. И ваша дужност је била, да о томе одмах известите полицију...

Сад приметих по први пут, како се у непокретном и као невином лицу Виљоа, појавише неке нове борице. Он оклеваше за тренутак, а онда рече:

— Признајем, господине Ле Ноар! Можда је била и једна жалосна нехатност од мене, што то нисам учинио. Збиља, то сам требао да урадим! Ну, као што рекох, ја сам мислио и још непрестано мислим да у овој ствари нема кривице до мене. Ја сам одмах брзојавио господину Голиби и очекивао његове налоге. Зар није најбољи доказ за то да је мој пут био добар, чињеница да сте ви са својим пријатељем из Скотленд Јарда у овом тренутку овде?

Ове Виљоове речи биле су потпуно засноване на здравом разуму, и Ле Ноар, који је одмах увидео да је његов ток мишљења тачан, рече:

— Да свакако, кад се мало размисли, може се стећи уверење, да је ваш поступак био сасвим добар. Отићи ћемо сад до Општине. Ви свакако немате ништа против тога да нас отпратите донде, зар не, предраги мој Виљо?

— Ни најмање, драги господине Ле Ноар! — одговори Виљо, трепнувши очима. — Напротив, биће ми особито задовољство.

Рекавши то, скочи Виљо са своје столице и скине са једног чивилука један огроман цилиндер.

У том тренутку приметио сам да је лице оног поштованог инспектора било сасвим збуњено.

— Овај проклети језик, — рече он свом француском колеги — прелази све моје снаге... Шта каже овај човек? Шта ћемо сад?

Ле Ноар се насмеја.

— Досада, — одврати му он. — још није много казао. А сад ћемо отићи у биро где су уновчене оне хартије, да покушамо да добијемо опис онога лопова. Хајдете, господине Ларте!

Господин Ле Ноар није ни у ком случају имао опај лукави изглед, који, кажу, одликује његове колеге. Нико не би по његовом изгледу могао да закључи на шта он у томе тренутку мисли. А Бил је опет сасвим наличио на неког енглеског фармера који је први пут дошао у Париз. Све је на њему било сељачки припросто, па ипак је уживао глас првих детектива Скотленд Јарда. Тако се деси, да је, од нашег чудно састављеног квартета, кад смо мало после прелазили преко Берзанског Трга, једини Виљо привлачио пажњу пролазника, од којих су га неки, изгледа, знали из виђења.

Бил је ишао поред њега и покушавао да са оно мало знања језика што га је имао поведе са њим разговор. А мали Виљо се, како ми је изгледало, очајно трудио да разуме свога пратиоца. Ле Ноар и ја ишли смо за њима.

Детектив се удубио у мисли, као да размишља о некој врло сложеној ствари. Одједном ми се обрати, сада на мом материњем језику, и рече:

— Јуче сам прислушкивао један чудноват разговор мојих штићеника, — рече тихо. — Једнога од њих познајете....

— Жавот? — рекох насумце, такође тихо.

Ле Ноар климну главом.

— И?... упитах ја веома заинтересован.

— Разговарали су о неком барону Ромеру... Тога такође познајете?

Потврдих, климајући зачуђено главом.

— ... и о некој Лисети... — настави он смешкајући се.

Ја сам се љутио због његовог смешкања, али опет климнух главом.

— Поставили су питање, не решивши га, да ли ће та Лисет успети да још упропасти и барона...

Ја нисам хтео да покажем да ме та Лисет занима, стога рекох хладно:

— И то је све?

Ле Ноар ме погледа за тренутак и затим рече:

— Не, још нешто што ће вас више занимати него та Лисета, мада би она ради своје изванредне лепоте требала од вас, младог човека, да очекује мало више поштовања. Жавот је још приметио да је понова видео свога двојника у Паризу...

— Јели могуће, — упитах ја, — да ме је он у овој огромној вароши већ видео?

— Ви заборављате, господине Ларте, — примети Ле Ноар суво, — да сам ја у тој истој огромној вароши видео вашег двојника...

Рекавши то, пожури се да стигне Била и Виљоа. Ја видех по томе да нема намеру да се упушта у даља објашњења.

Десет минута доцније уђосмо у општину.

Ле Ноар нас одведе у уред првога књиговође и ту затражи да говори са шефом. Убрзо нас приме. Он пружи Ле Ноару руку, поклони се мало са висине Виљоу и добаци ми набраних обрва, са циничним осмехом на уснама, један чудноват поглед, који ми није био нимало пријатан. Ле Ноар одмах и без околишења пређе на ствар..

— Ја долазим, — рече он, — ради оних украдених хартија, које су пре два дана овде уновчили. Овај господин овде — при том показа на инспектора Била — заступа у овој ствари Скотленд Јард и биће вам веома захвалан, ако будете били тако љубазни, да нам дате опис оног човека који је уновчио хартије.

Чиновник је изгледао веома расположен.

— Ова молба,... чини ми се врло чудновата, — рече он, — кад већ видим да сте тог човека довели са собом...

Ле Ноар га зачуђено погледа.

(Наставак у идућем броју.)

Код црвеног вола.

Карло Цеска.

Студент Ернст Готфрид Дајч много је пазио на ред и дисциплину. Дисциплина састојала се у томе, што је своје млађе другове учио пити пиво, а ред у строго опредељеном начину живота. Предавања је посећивао врло ретко, то јест, тамо га није никад било. Око подне устајао је и — занемарујући „филистарски“ доручак — полазио „на чашу пива“, која се обично протегла до 6 сати увече, а онда се јело и то: супа, две слане харинге и какво печење. После јела држао је Дајч свој уобичајени поподневни одмор до близу 10 сати, а тачно у 10 сати седео је опет у кафани код свог стола, који је обично остављао тек пред зору.

Овај уредни живот био је каткада поремећен каквим изненадним тучама, иза којих су долазили двобоји, који су у току времена оставили толико видних трагова на лицу студента Дајча, да је више личио на тетовираног индијанског поглавицу са одгризеним носом, него на немачког студента.

Дајч је похађао рударску академију у Фрајбергу у Саксонској а његови другови били су разних народности. Енглези и Американци били су марљиви слушаоци академије, а пошто нису оскудевали новцем, био је живот у том рударском градићу весео и угодан. Бар господи студентима било је угодно, док се то за грађане и ноћне стражаре не може тврдити. „Фајерабенд“ (сат, у који се морају све кафане затворити) био је у 2 сата ноћу, а после тога није се смело точити никакво пиће ни нови гости пуштати у кафану. Ова наредба била је у првом реду изиграна тако, да су се студенти кратко време пре два сата снабдели са пићем. Доносили су на сто толико пива, да им је требало по неколико сати да га попију. А пошто је сваки гост имао право попити наручено пиће, то су студенти седели и пили докле су они хтели, унаточ забрани и љутње ноћних стражара.

У старој пивари и хотелу оца Грајслера, седело је једне лепе вечери код дугачког стола око двадесет студената, међу њима Ернст Готфрид Дајч и један Енглез именом Џемс Мекенлеј. Певали су немачке студентске песме и енглеске песме, које је Џемс Мекенлеј био научио своје другове; расположење велико.

У два сата по поноћи опомене кафеција студенте да буду мирни, пошто се после „фајерабенда“ не сме више певати. Наравно, да је његова опомена била безуспешна, али он је све упорније захтевао тишину.

„Господо моја“ рече поштени Саксонац, „учините ми ту услугу и престаните већ једном са тим урликањем, јер то је после два сата забрањено!“

„Уел, а зашто?“ упита зачуђено Џемс.

„Па, то би већ сами морали знати!“ гласио је одговор.

„Но, ја не знам!“ тврдио је Енглез.

„Боже ми прости, но „фајерабенд“ је, и после њега се не сме певати!“

„Silentium,“ кликне Дајч. „Другови, чујте! Пошто је дакле висока полиција забранила певање после два сата, то ћемо се ми као поштени и солидни људи — тој наредби и покорити. Премда раније, то јест још раније или заправо у средњем веку, тај „фајерабенд“ још није био познат, а наш поштовани кафеција господин Грајслер у то време — на општу жалост његових сугрђана — још није био рођен, није се могло ни предвидети да ће се, као представник свога сталежа, наћи принуђеним, ту наредбу извршивати.“

„Браво, браво! — Чујте — чујте!“ прекинуше га студенти.

„Silentium! Другови! Са ово неколико речи приказао сам вам карактер овога јединственог саксонског држављанина, нашег првог грађанина у Фрајбергу. Отац Грајслер прирастао нам је за срце, и то не само ради његовог доброг пива, о не — никако — него и ради његовог мужевног иступања у одбрану, нама свима светог, јавног мира и реда, који се ми увек трудимо нарушавати. Све ово имамо да захвалимо поред Јованке Орлеанке и нашег Министра полиције у последњем реду и нашем оцу Грајслеру. Отац Грајслер је већ први пут, када нас је овде поздравио, изјавио жељу, да увек тако остане, и тако нека буде! Живео отац Грајслер — живео — живео!“

Ганут, слушао је кафеција овај говор, захваљивао се на њему посвећеним лепим и дирљивим речима и са задовољством прими к знању, да ће певање престати. „Зар не, господо моја, Ви нећете више певати — иако је певање — знате — више пута лепо — да ми је готово жао да га не могу дуже слушати — то је ипак висока власт — — —“

„Silentium!“ викне Дајч. „Говоре држимо сами — оче Грајслер — а у наше студије немојте се мешати. Али пошто изгледа, да се интересујете за студије — — —“

„Ах, да!“ рече Грајслер, „ја бих најраје био студирао факултет, уместо што сам постао кафеција и пивар, само сам се уплашио од латинског. Свети Панкрације, ја мислим да бих постао сасвим леп студент — са сервисом на глави — а не у руци!“

„Живео, оче Грајслер! Заправо живео изгубљени друже! Ти ћеш зато сада бити сведок једног врло интересантног научног експеримента. Јеси ли већ кадгод видео, како се тањир прилепи на плафон?“

„На плафон“ — запита отац Грајслер зачуђен, „не, то нисам још видео!“

„Онда ћеш то одмах сада видети. Роза-Розавиа-Розалиа, поштована келнерице, дај нам један дубоки тањир, али брзо!“ Роза брзо

донесе затражени тањир и Дајч настави своје разлагање.

„Оче Грајслере, побегли друже, погледај амо! Напунићу овај тањир пивом, метнути мало бибера, мало соли и — како видиш — попећу се са овим пуним тањиром на сто. Тако — молим те, додај ми једну столицу. Хвала, стара канто! Метнућу столицу на сто и попети се на њу. Сада ћу пуни тањир притиснути на плафон и — молим те за један подужи штап — да би се тањир што боље прилепио, притиснућу га — место руком — овим штапом, и то чврсто — тако — тако — а сада молим тебе, који то одоздо зачуђено посматраш, да за један час прихватиш штап и чврсто упреш у тањир. Ја ћу са свога узвишеног места саћи, уклонити столицу и — тањир ће се прилепити.“

Чича Грајслер упро је свом снагом штапом у тањир; чекао је и чекао и најзад замоли, да му помогну.

„Само мирно, оче Грајслер, већ ће бити“ — одговори Дајч.

Чича Грајслер није се усудио пустити штап, јер истог тренутка излио би се тањир на њега — али коначно му није друго преостало, ако није хтео до зоре стајати као прикован на једном месту. Уз урнебесни смех студената испусти отац Грајслер штап, тањир паде доле и пиво му се изручи на главу.

„Господо моја,“ викао је он, „то је ипак сувише! Овакве хемиске шале ја не разумем — та то је грозно — ја сам мокар као миш — ја сам — — — —“

„Silentium! чича Грајслере“ — рече Џемс Мекенлеј. „Ви сте требали чекати док се тањир чврсто прилепи — то не иде тако брзо! Зашто сте Ви попустили? Покушајте тај експеримент, када будете имали више времена и видећете да ће ићи. Другови — госпође и господо! Ја предлажем да запевамо ону лепу песму „Home, sweet Home“. Почиње са прекрасним речима „Home, sweet Home“.

„Мир — мир“ — викне отац Грајслер, „та малочас сте ми обећали, да нећете више певати.“

„Зашто?“ упита Џемс.

„Ради ‚фајерабенда‘!“

„Уел — а зашто се онда не сме певати?“

„Јер је забрањено!“

„Уел — сасвим моје мишљење — али Sweet Home је родољубива песма!“

„Home, sweet Home!“

„Мир, господо, та то је забрањено!“

„Зашто?“ упита Џемс.

„Ма, због ‚фајерабенда‘!“

„Ах, због ‚фајерабенда‘, то је добро — да сам знао, да је ‚фајерабенд‘, ја не бих био певао „Home, sweet Home“.

„Silentium!“ рече Дајч. „Како сам већ малочас приметио, овде је моментани неспоразум. Шварц је пронашао барут, а Франклин громобран, ergo има и чича Грајслер право тражити, да се после два сата више не пева „Home, sweet Home“. Ми још дуго нећемо потражити наш „Home“, него по оној старој пословици: „Не чеши се, где те не сврби“ одустати од сваке галаме и певања. Живели!“

„Уел!“ — рече Џемс, „ми нећемо више певати, јер је то забрањено. Well and good. — I comply with it! Ми ћемо звиждукати ону лепу песму — „и започе звиждукати једну познату студентску песму.

Сместа почеше сви студенти звиждукати — на ужас кафеџије.

„Али, господо моја — господо! Та то је ужасно! — та ‚фајерабенд‘ је!“ викне чича Грајслер.

„Али дозволите, поштовани кафеџијо — Ви сте нам забранили певање — ми не певамо — па шта онда управо хоћете“ — упита зачуђено Дајч.

„Не, али Ви звиждите!“

„Па, зар је и то забрањено?“

„Наравно —“

„Ах, тако — онда молим хиљаду пута за опроштење — Silentium! — Другови! — престаните звиждати. Пошто је не само певање — које развеселује човеку срце — него и умиљато концертирање — звано „звиждање“ — по полицији забрањено — нека умукне — нека престане — некад је било! Молим, од сада нема звиждања — ми звиждимо на звиждање — бићемо неми као кувани шарани. Пред нама стоји старац — весео чича — он нас моли за то — можемо ли га одбити онако на пречац? Jamais, како каже Француз. Помислите, што би се могло догодити, када би то ипак учинили. Али ми то радије нећемо учинити и завршујемо са лепом речи: Живео! Живео! Живео овај лепи моменат! Живео чича Грајслер!“

„Хвала, господо! Ви ме увек знате дирнути у срце Вашим лепим речима. Ја сам слободан упозорити Вас, да је управо сада на торњу откуцало три и по сата — да — и —“

„Stop,“ рече Џемс Мекенлеј, „Stop, my dear. Јесте ли Ви сретни?“

„Ах, да, господо, ја могу утврдити, да сам сретан — овако угледне госте —“

„Stop, Мистер Грајслер, ако сте сретни, онда није откуцало три и по — јер — ко је сретан, тај не броји часове!“

„Али, Боже мој, — ја сам ипак чуо — сат на торњу откуцао је три и по —“

„То не може бити —“ рече Дајч. „Наш друг Мекенлеј има сасвим право. Па рецимо, да је сада три и по — то још увек није разлог, да се тврди да не важи она красна пословица: Ко је сретан, не броји часове. А ми смо сви сретни! И Ви — дакле — живели! Другови, брже, да отрубимо један туш!“

У тренутку савили су студенти трубе од папира и почеше трубити, као да ће мртве пробудити.

Наједном се зачу куцање на прозору — ноћни стражар захтевао је да се отвори. Чича Грајслер морао је — хтео, нехтео — отворити врата и — у собу ступи извршна правда — у особи ноћног стражара.

„Господо моја, у име закона — „фајерабенд“ је прошао — не сме се више галамити.“

„Браво, храбри сине ноћи и господару мрака! — Ми ћемо испразнити локал — јер чувати мир, то је прва дужност грађана — лаку ноћ, кафеџијо — лаку ноћ, чича Грајслер!“

На пијаци стадоше, јер је један од најпијанијих студената тврдио да овде станује, а било га је немогуће даље вући. Нажалост је тај несретник био заборавио кључ од капије — и тако су морали лупати и тражити да се отвори. Али се нико није јавио.

„Другови,“ предложи Дајч, „да запевамо једну!“

Гласно је одјекивала песма студената у ноћној тишини. Прозори на суседним кућама отворише се — грађани и жене у ноћној тоалети појавише се на прозорима — почеше псовати ради нарушавања ноћног мира и звати стражара. За кратко време дотрча збиља ноћни стражар и песма престане.

Џемс Мекенлеј лупао је без престанка по затвореној капији и при том се дерао из све снаге: „Отварајте! Отварајте!“ Али нико да се јави.

„Мир,“ рече ноћни стражар, „оваква вика је забрањена.“

Џемс претварао се, као да није ништа чуо и продужио викати: „Отварајте — отварајте! Отварајте!“

„Ако одмах не престанете — ја ћу вас ухапсити!“ викне очајно ноћни стражар.

„Отварајте — отварајте!“ дерао се Џемс и даље и при том ударао по капији.

„Опростите, господине ноћни стражару,“ рече Дајч, „мој друг је болестан на ушима — готово глух — ја ћу му већ рећи да се престане дерати.“ Дајч приђе Џемсу и викне му у ухо: „Буди миран — јер ће те ухапсити.“

Џемс достојанствено извади свој часовник и рече: „Тачно четири сата!“ а затим настави „Отварајте — отварајте!“ Ноћни стражар био је очајан. Коначно је Дајч с леве, а ноћни стражар с десне стране, викао у уши Џемсу: „Престани — буди миран!“

„Уел,“ рече са учтивим смешком Џемс, „зашто то не кажете одмах“ — и престаде викати.

Сада је ноћни стражар почео лупати на прозор, али се и опет нико не јави. Коначно запита студента: „А да ли сте Ви, драги мој, сигурни, да овде станујете?“

„Разуме се,“ одговори уврређено студент, „ваљда ћу знати, где ми је стан!“

У том тренутку наиђе други ноћни стражар и пошто је чуо о чему се ради, објасни своме колеги, да у тој кући већ шест месеци нико не станује, јер је склона паду, па је мисле порушити.

„Опростите,“ упита зачуђено студент, „зар ово није Фридрикова улица број осам?“

„Не, не, то је Господска улица.“

„Ах, онда опростите — ми смо се преварили.“ Извињавајући се разним фразама пођоше студенти даље и оставише забленуте ноћне стражаре.

Чича Грајслер нашао је следећег јутра у свом хотелу многе промене. Сви написи, који су поближе означавали просторије хотела били су замењени. На вратима трпезарије висила је табла са натписом „Овде —“, а на вратима сале, у којој се точило пиво, кочио се натпис „Тоалета за даме“. Ципеле хотелских гостију биле су испреметане, а на кућним вратима висила је фирма градског зубног лекара са натписом „Овде се ваде зуби без болова“ и испод тога „Нсе води на ланцу!“

На кући општинске управе града Фрајберга висила је фирма хотелијера и ресторатера Грајслера „Хотел код црвеног вола“, чему се председник општине, који је становао у тој кући, није баш нимало радовао. —

С немачког Драг. Рехак.

Народно весеље и вашар.

Алекс Л. Киланд.

Био је то пуки случај да госпођа и господин Тусо дођу у Сен Жермен-ан-Леј баш првих дана септембра.

Пре четири недеље венчани у Лиону, где им је била кућа, нису више ни сами право знали куда су већ све путовали. Време је летело муњевито, као да је нестало тек неколико дана, мада су се опет врло јасно сећали једне сенице од цвећа и грања, у Фонтенблоу, где су седели једног нарочито лепог вечера,... и то тако јасно се сећали, као да су ту провели цео свој живот.

Париз пак био је крајња тачка њиховог пута, или, боље рећи, требао то да буде. Ту су становали у једном отменом хотелу, врло удобно. Па ипак им је недостајала тишина и морила их жега. Зато су лутали по околини и тако једне недеље доспели и у Сен Жермен.

— Госпођа и господин свакако су дошли, да би присуствовали весељу? — упита их мала и окретна газдарица хотела Анри IV.

Весеље?... Нити су они знали, а нити су хтели да знају за какво друго весеље осим своје,... али о томе нису ником причали.

После одмах дознаше, да их је срећни случај довео овамо баш на дан чувеног народног весеља, које се слави сваке године у првој недељи месеца септембра у Сен Жерменској шуми.

Младенце обрадује та ненадана срећа. Изгледало је, да она непрестано иде с њима, чак што више, да иде и пред њима, па им спрема

изненађења. После слабог ручка под дрвећем лепога врта позади хотела, попеше се у кола и пођоше у шуму...

Поред малог водоскока у средини хотелског врта седео је један бедни кондор, кога је хотелијер набавио за забаву гостима. Јак конопац везивао га је за једну пречагу. Али када би сунце топлије сијало, мислила би једна птица на врхове стења у Перу и на моћне замахе својих крила, кад је лебдела изнад дубоких дубодолина, и... заборављала би на конопац.

Обрадовао би се и замахнуо крилима, али конопац, који би му се засекао у ногу, скрушио би га натраг у траву. Срозавши се тако, лежао би сатима непомичан, па најзад растресао перје и поново се попео на пречагу.

Када је погледао својим уморним очима срећне младенце, морала је госпођа Тусо да се гласно насмеје његовом тупом погледу.

Међутим се и одвезоше.

Отмена енглеска породица, која је већ цело лето становала у Сен Жермену склони се с пута кад наиђоше они, смејући се у колима. Погледали су их, ни љутито ни презриво, него мало зачуђено. И онда и опет наставили своју посведневну шетњу.

Веселе у Сен Жерменској шуми је нарочито веселе са вашаром. Ту има медених колача а и људи који гутају ватру. Око дрвеног храста, који стоји баш насред вашара, упалили су у сумрак шарене лампионе, а на највишим гранама седају дечаци, па одатле пале бенгалску ватру и пуштају ракетле.

Неки се досете, па причвршћују малене фењере на шешире или штапове, док је један отишао чак тако далеко, да је, шетајући се под кишобраном са господарицом срца свога, причврстио фењер на врх кишобрана.

Тамо опет пеку пилиће на ражњу и прже кромпире на масти.

Госпођа и господин Тусо разгледали су све и обишли свуда: вукли лутрију, низгред речено, најбољу и најпаметнију у Европи, код једног човека који је умео да прави одличне шале. Видели су најдебљу гуску на свету и чувену буву Бизмарк, која може да повезе шесторо кола. Купили су медених колача, гађали лоптама лутке у уста и најзад играли валцер у једној великој шатри.

Никада се нису тако добро забављали. Отмених људи није овде било, — ни на који начин неки отменији но они. А нису никог овде ни познавали, те су се зато смешили на све и весело климали главом кад би по неког двапут срели.

Све им је изгледало весело. Пред великим шатрама, где су били смештени циркуси или мађионичари, застали би и смејали се кловновима, који су викали колико их грло доноси. Мршави пајаци дували су у трумбете, а младе девојке са руменим и као креда белим образима, стајале су над улазом и имале задаћу да мами свет.

Новчаник господина Тусоа имао је много посла. Али ни њој ни њему није било досадно. Баш напротив, они су се врло слатко смејали због оних огромних напора кловнова, пајаца и осталих комендијаша, који нису жалили ни грла ни руку ни леђа, само да зараде пола франка или можда само неколико сантима.

Одједном нађоше се пред једним познатим лицем.

Био је то један млади Американац с којим су се упознали у свом коначишту у Паризу.

— Господине Хуајтморе, — рече госпођа Тусо, — овде се заиста морате забављати, па сад хтели или не хтели! Зар не?

— Што се мене тиче — одговори Енглез мирно, — ја не сматрам да је забавно гледати, како се људи, који немају новаца, праве и глупи и луди због људи који имају новаца!

— Ах, ви сте непоправив! — узвикну млада госпођа. — Уосталом, морам да вам направим комплименат због одличног француског језика којим данас говорите.

И пошто су још неколико речи изменили, растадоше се и изгубише у гомили. Господин Хуајтмор хтео је да се сместа врати у Париз.

Комплименат, који је госпођа Тусо направила Американцу, био је заиста велики. Господин Хуајтмор говорио је наиме француски тако, да би човек просто морао да заплаче, слушајући га. Али она реченица, коју је рекао госпођи Тусо, била је скоро сасвим непогрешно изговорена. Изгледало је да је била спремана још дуго пре тога, да је то био дуг низ утисака, који су најзад проговорили. Отуд можда и то, да су госпођа и господин Тусо врло добро упамтили Енглезове речи.

Ну, ни она ни он нису мислили да је та мисао правилна, него напротив, обоје су дошли до закључка, да је непријатна ствар кад је неко тако туробан, као њин млади пријатељ.

А када пођоше широким друмом између шатри ка својим колима, видеше неку гомилу света, која им је ишла у сусрет грајући и комедијајући се.

— Пођимо другим путем! — рекао је господин.

Провукоше се и изађоше на другу страну, иза тих черги. Саплетали су се на корење дрвећа, док им се очи не привикоше на овај полумрак. Неки пас који је тамо лежао и гледао неку кост, диже се, па режећи, одвуче онај свој плен дубље у мрак, међу дрвеће.

С ове стране, черге су биле од старих једрила и разних чудноватих завеса. Због многих рупа и процепа пробијала је гдегде светлост. У једној черги примети госпођа Тусо неког познатог.

Био је то човек код кога су купили оне незаборавне медене колаче, — господин Тусо је имао још неколико комада у џепу.

Али било је тако чудно гледати тог човека с ове стране. Није ово било више оно насмејано лице, које је рекло младој госпођи толико учтивих и лепих ствари и неуморно хвалило своје колаче. (Они су заиста били одлични!)

Сад је седео сав згрчен и јео нешто неодређено из неке шарене мараме, брзо, пожудно, не осврћући се.

Мало затим чуше они неки пригушени говор. Госпођа је хтела пошто пото да провири и види шта је. Господин се противио. Најзад ипак завирише унутра.

Један стари пајац седео је и бројао, гунђајући и псујући, неки бакрени новац. Једна млада девојка стајала је пред њим. Било јој је зима, па је дрхтала, мада се завила у неки дуг и поцепан гумимантел. Молила је старца, изгледа, да и њој нешто да од тога новца.

Стари пајац поче опет да псује и лупи љутито ногама о земљу. Она тад одједном, збаци мантл са себе и стајала је сад полугола у некој врсти балетског одела. И нити рече што нити заглади косу, нити поправи одело, него се одмах попе маленим степеницама на неку тобоже позорницу.

И онда се још једном окрете оцу и погледа га. Већ је била припремила осмех за балет, али њене очи гледале су старца преклињући. Један тренут само. Стари пајац слеже раменима, па згрну новац и метну у џеп. Млада девојка се обрну, па ступи пред завесу где је дочекаше са кликом и пљеском...

Покрај великог храста стајао је још увек онај човек са лутријом и још увек говорио своје дугачке говоре. Само сада су ти говори изгледали некако друкчији. А и смејање света било је сад друкчије: људи су били дивљији, пајаци мршавији, кловнови очајнији, музика све гора, а мрак све гушћи.

Када прођоше поред шатре где се играло, чуше буку неког кадрила.

— Господе Боже! — рече госпођа Тусо. — Зар смо ми заиста овде играли?

Што су брже могли прогураше се кроз ону тишму и ускоро стигоше до свог фијакера, који је стајао иза велике циркуске шатре. Како ће дивно бити седети у тим дивним колима и оставити за собом ону грају и вреву!

А у хотелу Анри Четврти, некадашњем замку где су становале француске краљице и спавале у дечјим креветима — седео је кондор на својој пречаги у врту и сањао.

Сањао је свој сан — свој једини сан. Видео је врхове стења у Перу и снио о дивним замасима својих крила високо, високо изнад дубоких долина — и заборавио би тад на конопац...

Снажно диже он своја очерупана крила. Двапут је махнуо, конопац се затегнуо и он је пао — као и увек: нога је болела, а сна је нестало.

Отмена енглеска породица, а и хотелијер љутили су се сутрадан изјутра... јер кондор је лежао мртав на трави. Превео Ж.

Пут око света.

Није реч о путовању једног човека око света, него о путовању једног писма.

Лондонски лекар сер Вили хтео је да зна, да ли писмо обиђе земљу пре, ако путује од запада ка истоку, или од истока ка западу. Због тога је написао своме пријатељу у Хонконгу два писма. Једно је послао преко Бриндизија и Сингапора, а друго преко Њу-Јорка и Сан Франциска. Умолио је свог пријатеља да му одмах одговори по пријему писма истим путем.

Сер Вили се мало зачудио, кад је после 73 дана добио два писма од свога пријатеља. Значи, писмо пређе пут око света за 73 дана, па било да иде са истока на запад, или обратно.

*

Кинески двор.

У кинеском двору налазила се читава војска од послуге. Ниједан двор на свету није имао толики број слугу са толико безначајних дужности.

25 слугу има дужност да чува цареве лепезе и да полети на царев миг, да би му створили хлад. 10 људи имају за задатак, да се старају о царевим кишобранима и сунцобранима.

Двор има 30 лекара, 16 учитеља, 60 свештеника, 75 астронома (они читају у звезде), 23 кувара, 50 лакеја и т. д. Политичке прилике се мењају у Кини, али се традиције на двору одржавају.

*

Рачунање.

Стари, као и садањи примитивни народи, служили су се при бројању и рачунању прстима на руци. Све што је било преко пет значило је велику множину. Доцније долазе и прсти са друге руке, тако се бројало и рачунало до десет. Најзад, када су узети и прсти са ногу, добила се крајња цифра од двадесет. Да су векови морали проћи док се дошло до тога, не треба нарочито наглашавати.

Још и данас има народа, који још нису дошли до броја десет. Они рачунају само до пет, јер на руци виде само толико прстију.

Тај случај налазимо код афричких црнаца Кафра, који број шест могу изразити само као неку непојамну множину. Карамби су културнији. Када хоће да кажу пет, они покажу руку, а сваки дањи број означавају дизањем једно, два, три и четири прста са друге руке. Да би означили десет дижу у вис обе руке. Када покажу обе руке и обе ноге, значи да су избројали нешто до двадесет.

Некада се у Европи рачунало са двадесет као са некаквом почетном цифром за означавање већих бројева. Отуда остатака у француском језику, где се број осамдесет означава са четири пута двадесет (quatre vingt).

Уопште стари народи су рачунали помоћу прстију.

Римљани су учинили велики напредак у овом погледу. Они су створили бројне знакове према положају руку. Арапске цифре којима се данас служимо имају порекло у Индији. То је први пут да се сви па и велики бројеви могу изразити са девет основних цифара.

Научним испитивањем утврдило се да су знаци од један до девет постали у доба Христовог рођења. Онда се још није знало за нулу. Морало је проћи још неколико векова док је створен и тај десети основни знак.

Данас наше рачунање, бар што се тиче бројања и обичног сабирања, изгледа врло обична ствар. Свако дете то брзо научи, а некада су векови пролазили док се само за један ишло напред!

*

Народне особине.

Пре двобоја Енглез равнодушно пита свога противника колико има деце. Кад добије одговор, он хладно добаци:

— Ваша деца немају више оца!

*

Французи при двобоју брзо пуцају и обично оба противника промаше. Тада се рукују, приреде заједнички ручак и остану пријатељи.

*

Американци извлаче пре двобоја коцку Онај који извуче црну куглу, изврши спокојно самоубиство.

*

Немци се дуго објашњавају, желе да се ствар мирно изглади. Пуцају само у крајњем случају са намером или да убију или да буду убијени.

*

Талијан воли заседу. Чека противника и пробада га разбојнички.

*

Мађар псује и удара противника оним што му је при руци.

*

Румун пређути увреду. После двадесет година пита противника: Сећаш ли се да си ме увредио?

*

Кинез се сам прободе, вичући: Мој мач је бољи од твога! Противник се наљути, вади свој мач, боде се и узвикне: То није истина!

*

Козаци се дочепају, гуше и чупају, док један не остане ћелав.

*

Индијанци побеђеног противника однесу кући, испеку га и поједу.

*

Све ово стоји у једној немачкој књизи и ми то бележимо без коментара.

Проналасци.

Барометар је пронашао Торичели 1643 године.

Громобран је изумео Прокопије Дивиш 1754., а усавршио га Б. Франклин 1760.

Наочари су пронађене врло давно. Њихов проналазач Салвино де Армати, из Фиоренце, умро је 1317. године.

Хелмхолц је пронашао 1851. године огледало за посматрање очију.

В. Скелиус утврдио је 1629. године законе о преламању светлости.

Ливено гвожђе било је познато у Кини још 700. године пр. Христа. Пећи од ливеног гвожђа постојале су у Азији још 1490. године.

Електричне батерије (Волтини стубови) пронађене су 1800.

Дурбин је измислио Ханс Лепершеј у Миделбургу 1608. године. Галилеј је удесио дурбин за посматрање звезда 1609., а Кеплер 1611. године.

Палидрвца је измислио Јаков Фридрих Камерер у почетку XIX. века, а почео први трговину са њима Стеван Ремер 1833. године у Бечу.

Глицерин је пронашао Шеле 1779.; гутаперка се употребљавала у Енглеској 1843.; а каучук је донесен у Европу 1751. године.

Јод је пронашао Куртоа 1812., а оксижен Пристлеј и Шеле 1774.

За компас су знали Кинези 121. године, а у Европи је познат тек од 1181. године.

Микроскоп су пронашли Ханс и Захарија Јансен у Миделбургу 1590. године.

Порцелан се јавља у Европи 1695.

Телефон је начинио Рајс 1866. у Франкфурту, а практично га почео употребљавати Гр. Бел у Салему 1871. године.

Сат на точковима створио је Пацифик од Вероне 850. године, сат са шеталицом Хигенс 1655., а џепни сат је начињен први пут око 1500. године у Нирнбергу.

*

Јачина леда.

Приликом преласка преко залеђених језера и река често се дешавају несреће и обично се мисли да лед није издржљив према притиску. То је дало повода за научна испитивања и дошло се до позитивних резултата.

Ако је лед дебео само 4 см., човек сме преко њега прећи сасвим слободно. Ако је дебљина леда 8 см., лед може издржати да преко њега пређе цела војска са опремом. Када је дебљина 11—15 см., преко леда сме прећи и једна цела коњица. Ако је дебљина леда 20 см., могу прећи преко њега и топови без опасности.

Када је лед дебео преко 40 см., представља врло јаку подлогу. Тада преко леда могу прећи и највећи терети. Могао би тада издржати и прелазак воза.

*

Величина милијарде.

Није сада ништа лакше него помињати милионе и милијарде као обичне бројеве! Међутим, мало је оних који уопште и могу да схвате величину једне милијарде.

Један пример може приближно дати појам о једној милијарди. Рачунало се колико има, не дана и сати, од Христове смрти, већ — минута.

Од Христове смрти протекла је милијарда минута тек 28. априла 1902. године у 10 часова и 40 минута пре подне.

Дакле, треба да прођу 1902 године, па да се изброји једна милијарда минута!...

Љубав је опасна трговина, која се увек свршава браколомством. И управо личност, коју доведемо до браколомства, остаје обешчашћена.

*

У браку доказује човек **све**, а не тврди ништа; жена не доказује ништа, а тврди све.

*

И у пријатељству има тајни, али оштроумној љубави неће ниједна побећи.

*

Кад нам девојка показује прст, онда зацело хоће и — прстен!

*

Људи се хватају на очи, жене на уво!

*

Вечита љубав је поетичан израз љубавника и са женског гледишта је то и истина. Код њих **један** љубавник замењује **другог**, а вечност зависи само од промене предмета.

*

Вештина задобити нечије срце, а своје при том не изгубити — човек у томе може бити савршенији од жене — јер човек своје љубавно уже не може никад чвршће оплести, него кад при томе, као ужар, пође једно време уназад.

*

Бирократе су као стари апсеници: они су спољашњи свет сасвим заборавили.

*

Бити добар, значи видети добро у стварима.

*

Само да би увеличали победу, а умањили пораз, хвалимо снагу нашег противника.

*

Највећи себичњак кога човек у животу срета, то је он сам.

*

Човек је сиромах у моменту кад мора сву своју продукцију да прода.

*

Највећа благодат штампе састоји се у томе, што се штампа све што се напише.

*

Сви **богати** људи понесу **половину** свога иметка у гроб; наиме ону којом су за живота бивали прецењивани.

*

Ко живи само од поштовања себе, неће додуше умрети од тога, али неће ни напредовати.

*

Слабост је једина мана која се не би могла исправити.

*

Не би било задовољства, кад се не би никада ласкало.

*

Овај свет је рај, наша ћуд га претвара у пакао.

*

Човек живи док ствара, ни краће, ни дуже.

*

Безобличје није по правилу ништа друго, него великодушност унутарње слабости.

*

Срећа и несрећа разликују се само у два писмена.

*

Поштење.

— Нећу више да уђем у ту кафану!
— Зашто? Ту се и једе и пије добро!
— То не спорим, али поштење гостију... Пре неколико дана узео ми је неко кишобран, а оставио свој.
— Један разлог више да опет идете. Можда ћете наћи свој кишобран.
— До тога ми није стало, његов кишобран је нов и вреди бар три пута више од мога!...

*

Због здравља.

Госпођа: — Марија, данас за ручком добили смо само зелен.
Куварица: — Тако је, госпођо...
Госпођа: — Па шта је било са месом?
Куварица: — Појела сам, госпођо...
Госпођа: — Појели?...
Куварица: — Лекар ми је препоручио што јачу храну, а знам да је госпођи забранио месо!...

*

Опклада.

Једном америчком броду измакао је на Океану један француски брод. Капетан америчког брода пустио је сву пару, само да стигне и претекне француски брод.

Међу путницима беше и један Француз. Њему приђе Американац, који је волео да се клади.

— Да се опкладимо, да ћемо престићи француски брод! — вели Американац.

— Ја се никад не кладим! — одговара Француз.

— Онда да се кладимо, да ће наш брод експлодирати!

— Кажем вам, не кладим се!

У том моменту пуче казан. Ужасна експлозија. Сви путници полетеше у ваздух. Американац летећи у ваздух, викне Французу:

— Да се кладимо, да ћу одлетети више од вас!...

Б.

Муж и жена.

Јесу — нису!

На улици: Он и Она.
Он се дубоко замислио и ћути.
Она равнодушно корача поред њега.
Они су: муж и жена.
Он је весео. Прича, забавља, загледа јој у лице.
Она је насмејана, срећна, као да је на крилима. Победоносно гледа у њега и око себе.
Нису: муж и жена.

II.

У позоришту: кавалјер и дама.
Кавалјер се осврће, гледа у ложе и седишта. Једва чека да се подигне завеса.
Дама је непомична, гледа око себе и очевидно јој је досадно.
Они су: муж и жена.
Кавалјер се нагиње нежно и стално јој шапуће на уво. Он не гледа на позорницу, гледа само у њу.
Дама се смеши и нежно га удара лепезом по руци.
Нису: муж и жена.

III.

У салону за продају женских шешира.
Улазе двоје.
Њој пада рукавица, он се једва сагиње и диже рукавицу гунђајући.
Она пита за цену једног лепог и модерног шешира, а он чини примедбу да је сувише скуп.
Они су: муж и жена.
На њеној одећи је један кончић. Он се хитро сагиње и скида га врло вешто.
Она проба шешир, он вели како јој дивно стоји, и да за цену не треба ни питати.
Нису: Муж и жена...

*

Због земљотреса.

Сретају се два пријатеља од којих један води краву.
— Чија је то крава? пита први.
— Моја, купио је сада.
— По Богу, човече, шта ће теби крава усред Београда?
— Треба жени. Прочитала негде да краве предсказују земљотрес и сада неће да се скраси, док јој не доведем краву.

*

Чарапа и Рукавица

приспела је велика количина разних квалитета и цена у

Галантерији „VENUS“, Београд, Кнез Михаилова 38. 24 86 48

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Врнић, Београд, Космајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар. Поштарина плаћена. Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 25. Београд, 24. VI. 1922. Година I.

Весница смрти.

А. Фогацаро.

Воз је јурио широким равницама, које су опустеле у сети сивих ноћних боја. Ноћ беше тамна, без месечине, и сенке које су подрхтавале уз железничку пругу расплинуле се у неке сабласне слике, те је изгледало, као да небом и земљом јуре авети, нагађају се и пружају своје руке да кога ухвате... Монотоно ударање железничких котача, сукљање паре и дима, добацивало је људском уву тужне и сабласне гласове, а цело расположење будило је у срцу неки необјашњиви страх и немир.

Стисну сам се у кут једнога вагона и, огрнувши се дебелим покривачем, покушао да заспим.

Узалуд!

Самоћа је подражавала моје нерве и изазивала нејасно и тешко наслућивање. Када би који јачи удар прекинуо монотонију штропота железничких котача, или се указао какав грм или шума у једноличности околине, одмах су задрхтали моји нерви и у срце ми, у некој чудној немирности, ударила крв...

Би ми дуго време.

Да се охрабрим, изашао сам и сео на степенице вагона, да ми се око привикне на реалне облике. Загледао сам се у пусту околину, — међутим ми је постајало све тескобније. Кретање воза и осећање огромних котача пода мном... још је јаче у мени пробудило тешко наслућивање несреће и опасности.

Одједном ми неко лагано спусти руку на раме.

Тргнем се, стресем и окренем. Беше кондуктер са светиљком у руци. Светлост и присуство човека охрабрило ме. Кондуктер рече:

— Господине, овде није допуштено седети! Изволите ући у ходник вагона.

Послушао сам га. Али, кад је хтео да оде, осетим поново неки немир и хтео сам на сваки начин да заподенем са њим разговор, те га задржим код себе. Понудих му цигарету.

— Хвала лепо! — рече ми он и застаде.

— Вама се жури? Не бисте ли да се мало поразговоримо? Непријатно ми је самом. Изволите ли могуће чашу вина? Имам са собом неколико боца...

— Хвала! Не жури ми се. Већ на неколико станица није ушао ниједан путник.

Започесмо разговор.

Беше то пријатан и интересантан човек. Посве сам се охрабрио и поверио му се, како ме малочас мучио неки загонетан страх, и ако сам се извргао опасности да изађем...

Међутим, он се није смејао.

— Разумем, — рече, — оваква расположења! Потпуно их разумем...

Ово је изговорио тако убедљиво, да сам наслутио да је и он већ овако нешто слично проживео, те да му нису непознати осећаји тајанственог страха и немира.

— Ваше је звање везано опасношћу! — рекао сам ја. — Јесте ли већ на путовању доживели какву страхоту? Да ли вас кадгод муче наслућивања?

Он се насмеши...

— Некада нисам познавао немира и смејао сам се сваком страху. И то је тако трајало све до онда, док у једној сабласној ноћи нисам упознао њу, црну авет, — весницу смрти и опасности!

Изговорио је то неким чудним гласом и тако, да ми је целим телом прострујала нека гроза и зебња. Његово лице беше тужно и озбиљно, и ја сам био уверен, да се не шали.

— Причајте ми, молим вас, како се то догодило? Када ћемо стићи на станицу?

Исеците овај означени квадрат као купон број VI. — да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.